

**ВАСИЛ РАЙКОВ, ГЕОРГИ
ДАНАИЛОВ
ЗАКЛЮЧЕНАТА ПЛАНЕТА**

chitanka.info

ПРЕДГОВОР, КОЙТО Е ПО-ДОБРЕ ДА СЕ ПРОЧЕТЕ НА КРАЯ

— Искаш ли да напишем научно-фантастична повест? — каза единият.

— Защо не готварска книга или наричник по фризьорство?

— Научно-фантастична повест — твърдо повтори първият.

Приятелят му се направи на много изненадан и посегна към кутията с цигари.

— Ама ти сериозно ли говориш?

— Винаги съм говорел сериозно — каза другият и побърза да прибере цигарите.

— Знай тогава, че не искам.

— Твоя работа.

И те се разделиха.

След два дни се срещнаха отново.

— Знаеш ли, че идеята ти за повестта... не е съвсем лоша...

— Не ми губи времето, сега пък аз не искам.

— Сериозно ли говориш?

— Винаги съм говорел сериозно.

След нови два дни те седнаха да пишат. Оттука започнаха разправията...

— Кой ти е казвал, че разбираш нещо от фантастика? — подхващаше ехидно единият.

— А на тебе кой ти е споменавал, че разбираш нещо от наука?

— Махни тази дума! Разваля всичко.

— Няма!

— Тогава аз си отивам.

— Много ти здраве!

Вратата се затръшкваше с възгласа „некадърник“!

Скоро същото се повтаряше в друга къща, на другия край на града, за голяма радост на други съседи.

— Не, не, това е измишльотина... Фантасмагории.

— А онова с рибите е цитат от самия Балзак, нали?

— Не съм съгласен, да знаеш!

— Твоя работа.

— Няма да стъпя повече в тази къща.

— Само обещавах.

Вратата се затръшкваше с възгласа „бездарник“!...

И все пак дойде ден, когато последната страница се изниза от валяка на пишещата машина... Въздъхвайки, първият си помисли: „Кой ли ме караше да се залавям с този самонадеян самохвалко! Всичко хубаво в тази книга е мое!“ А другият тъжно заключи: „Така е, когато само единият може да пише! Всичко лошо в тази книга е негово.“

И все пак цялата работа щеше да остане безнаказана, ако не беше се случило следното:

— Идвам от издателството.

— Е?

— Ще я печатат!

— Леле!... Ами сега?

— Че какво пък, не е толкова лоша книжката.

— Всъщност тъй е. Има и хубави неща в нея.

— Има, разбира се! — Последва усмивка, пълна с достойнство.

— Но има и лоши...

— Е, какво да се прави... Много баби...

Всичко това беше отдавна минало. Сега седяхме и се черпехме с остатъка от хонорара. За първи път след толкова време се усмихвахме мило един на друг, без да знаем точно защо. Вече се канехме да си вървим, когато някой попита:

— Извинете, свободни ли са тези места?

Зад нас стояха четирима души. Изненадани, защото наоколо имаше незаети маси, ние отвърнахме:

— Да, да, и без това ставаме.

— Напротив, останете да се видим!

— Може би ще желаете и да ви почерпим?

— Би било справедливо.

Онемяхме.

— Не ни ли познавате?

Огледахме ги внимателно. На вид обикновени млади хора. И не толкова странното им облекло, колкото изразът на лицата им ни смути.

— Нямаме това чувство — отговорихме ние.

— Чуваш ли, докторе, те не ни познават — каза най-високият от тях. — Така и предполагам.

— Не сме длъжни да познаваме всеки, нали?

— Но нас сте длъжни!

Това беше вече много.

— Не обичаме глупави шеги.

— А ги пъхате в устата на своите герои.

— То си е наша работа.

— И наша, защото, представете си, ние сме тези герои.

— ?!

— Да, да. Ние сме именно тези хора на бъдещето, които изпращате по разни далечни планети, повреждате ни космичните кораби, когато ви е угодно, и ни карате да изпитаме всякакви ужаси. Ние сме тези, които вие правите всемогъщи като богове или безпомощни като деца, когато разказите ви изискват това. Измисляте роботи, които да ни надхитрят, материализирате създания, а когато не ви достигнат познания, изобретявате такива технически чудесии, в които и вие самите не вярвате. И накрая, най-важното, карате ни да обитаваме един свят, без да ни попитате дали ни е приятно това и дали изобщо той е възможен. Ще кажете ли нещо за оправдание?

— Не, защото няма нужда от оправдания. Вие не мечтаете ли също за бъдещето?

— Често не ни оставяте възможност да вършим това. Защо ни създавате толкова съвършени? И ние като вас имаме нужда от стремежа към съвършенство. Искате ли да ви направим едно предложение? Елате с нас в този свят на бъдещето, който сте измислили!...

— Не, не, на нас си ни е добре и тука.

— Сигурно ви достраша!

— Не ни е страх, но ако дойдем в този свят, ще престанем да мечтаем за него... Ще престанем да бъдем истински човеци... По-добре е да грешим, но да мечтаем за бъдещето.

— Хм... вярно... Но колкото до вашите грешки, запазваме си правото да останем на особено мнение.

Ние се спогледахме. Трябваше да кажем още нещо, да се защитим. Но когато погледите ни се върнаха към нашите събеседници, тях ги нямаше. На масата лежеше само един екземпляр от тази книга с надпис:

ПРИ ОСОБЕНО МНЕНИЕ

Героите

1

Юли се разболя. Нищо особено. Обикновено детско заболяване. Само големите му кафяви очи станаха още по-големи и бледите страни на лицето му станаха още по-бледи.

— Нищо особено, Юли — каза лекарят.

— Нищо особено, Юли — каза майка му.

— Само че... няколко дни ще лежиш и пълна почивка — добави лекарят.

— Чу добре, нали? Пълна почивка! — повтори майката.

Юли прие всичко без възражения, но предчувствуваше, че му предстоят скучни дни.

— Довиждане! — каза лекарят и махна с ръка. — Към обяд ще се обадя пак. — Строгото му и важно лице изчезна в синкавия здрач на екрана.

Юли постави палец на носа си, разпери пръстите си и ги раздвижи по посока на големия стенен телевизионен екран.

— Невъзпитано момче! — каза майка му и почервения от неудоволствие. Впрочем Юли не забеляза това, защото екранът, от който го гледаше възмутеното лице на майка му, беше черно-бял.

— А пък той е ужасен — заяви момчето. — Заради него трябва сега...

— Лягай веднага и се завивай!

Юли се пхна в леглото и издърпа завивката до носа си. Навън остана само рошавата му коса и очите, които гледаха жално към екрана. Майката не издържа и се усмихна. Момчето веднага използва отстъплението.

— Мамо, кога ще си дойдеш?

— Знаеш колко съм заета, нали? Докато не свърша опита...

— Но аз съм много болен.

— Престани да капризничиш!

— Много съм болен — не така уверено повтори Юли.

— Знам, знам. Глезльо!... Все пак, ако си послушен, ще помоля професора да ме освободи утре.

Очите на момчето светнаха.

— Кажу ми, че и аз го моля.

— Това сигурно ще помогне — усмихна се пак майката. — А ти оздравявай бързо. Най-добре е сега да поспиш.

Тя му изпрати една целувка. Юли ѝ отговори. После екранът изгасна.

Няколко минути момчето лежа неподвижно. След това изрита завивките и навири босите си крака. Спусна ги, пак ги изправи. После се опита да задържи възглавницата на носа си. Не успя. Тогава скочи от леглото и седна пред командното табло на телевизионната стена. Натисна първия клавиш — Зоологическата градина. Не можеше да я понася вече. Пожела само да узнае как са новородените лъвчета. Те спяха.

Юли натисна втория клавиш — урок по физика. Скука и формули. Натисна третия — средновековен град. Островърхи къщи, тесни улици и смешните рицари с тежките брони. Колко наивни са били хората! Правило им удоволствие да се ръгат едни други с метални прътове и уважавали онзи, който успее да натръшка всички върху прашната земя.

Юли натискаше клавиш след клавиш, но не спираше за дълго поглед върху образите. По едно време започна да натиска клавишите много бързо. Въобрази си, че свири на пиано, което вместо тонове възпроизвежда образи. Над телевизионната стена светна червена лампа. Момчето се усмихна и още по-настървено продължи играта. Тогава се разнесе гласът на телевизионния техник:

— Повреда ли имате? Повреда ли имате?

Юли включи микрофона.

— О, да! Много голяма повреда.

— Изключете! — нареди техникът.

Момчето натисна командното копче.

— Всичко е наред — обади се гласът след малко.

Тогава Юли започна пак да натиска безразборно клавишите. Отново се появи червената светлина и същият безизразен глас попита:

— Повреда ли имате? Повреда ли имате?

Зачервен от удоволствие, Юли включи микрофона и извика:

— Глупав робот! Глупчо!

Телевизионният техник не се засегна. Той беше един добродушен и съвсем безобиден робот.

Когато и това забавление омръзна на момчето, то се мушна в леглото. Опита се да заспи. Не му се спеше. Поиска да види баща си. Не успя да установи връзка. Омърлуши се.

На обяд се появи лекарят.

— Как сме, Юли? Май по-добре, а? Хайде да премерим сега температурата и пулса!

Юли извади малка сребриста топка от чекмеджето с надпис „Домашен лекар“, след която се повлече тънка жичка. Обхвана топката с ръка и загледа към образа на лекаря.

— Искаш да ме убедиш, че имаш само тридесет и четири ли? — усмихна се едрото лице в екрана. — Я стисни по-здраво!

— Така-а-а... Пулс — добър, температура — няма. Добре. Изплезе сега езика! Повече де! Така-а-а...

Последното нареждане Юли изпълни с видимо удоволствие.

— Като се нахраниш, не забравяй млякото! — напомни лекарят. — То е стара и изпитана работа, момче, не се муси! И ако има нещо, позвъни ми в кабинета. Довиждане!

— Довиждане!

После Юли обядва. Изяде всичко, което му донесе Томи, домашният прислужник. Само си мислеше, че ако проклетият робот не можеше да се командва от института на майка му, животът щеше да бъде стократно по-хубав. Например той никога не би си поръчал този отвратителен бульон. Като свърши, Юли обърна мълчаливо празната чиния към телевизора за разговори, откъдето го наблюдаваше майка му. Тя се усмихна доволно.

— Сега млякото. Не от какаовото, чуваш ли? От другото.

Юли чуваше, затова посегна към шишето с „Високохранително, допълнително омаслено, витаминизирано, ароматизирано, подсладено мляко. Да се пие при настинки!“ Напълни чашата, после я надигна.

— Всичкото, не хитрувай!

Юли се подчини безропотно с чувството, че никога няма да има справедливост на този свят. Беше ли нужно чашите да се правят прозрачни?

— И ти си глупчо! — заяви шепнешком момчето на Томи, който прибираше съдовете и ги трупаше в подемника на миячната машина. — Всички работи...

— Радвам се, че си толкова послушен, детето ми — каза в този миг майка му. — Хайде почивай сега, пък аз да вървя в лабораторията. Довиждане!

— Довиждане, мамо! И не забравяй обещанието!

— Няма. Професорът се съгласи вече. До утре!

Най-после Юли остана сам. Но следобедът се проточи още по-скучен. Първо поспя малко, а като се събуди, се чуди какво да прави. Разстрои се съвсем. И когато всичко изглеждаше напълно безнадеждно, в стаята се разнесе мелодичен звън. Момчето скочи. Този звън не беше от телевизионните уредби. Най-сетне идваше човек от плът и кръв. Най-сетне истинска, а не автоматична близост. Юли натисна копчето за отваряне на външната врата и зачака с разтуптяно сърце.

Скоро в стаята влезе висок млад човек със светли коси, сини очи, широки рамене и широка усмивка. Юли полетя към него с разперени ръце.

— Чичо Андри! Мили чичо!

Чичото целуна племенника, отдръпна се и го плесна по рамото.

— Я, че си пораснал! Браво! Ще приличаш на мен.

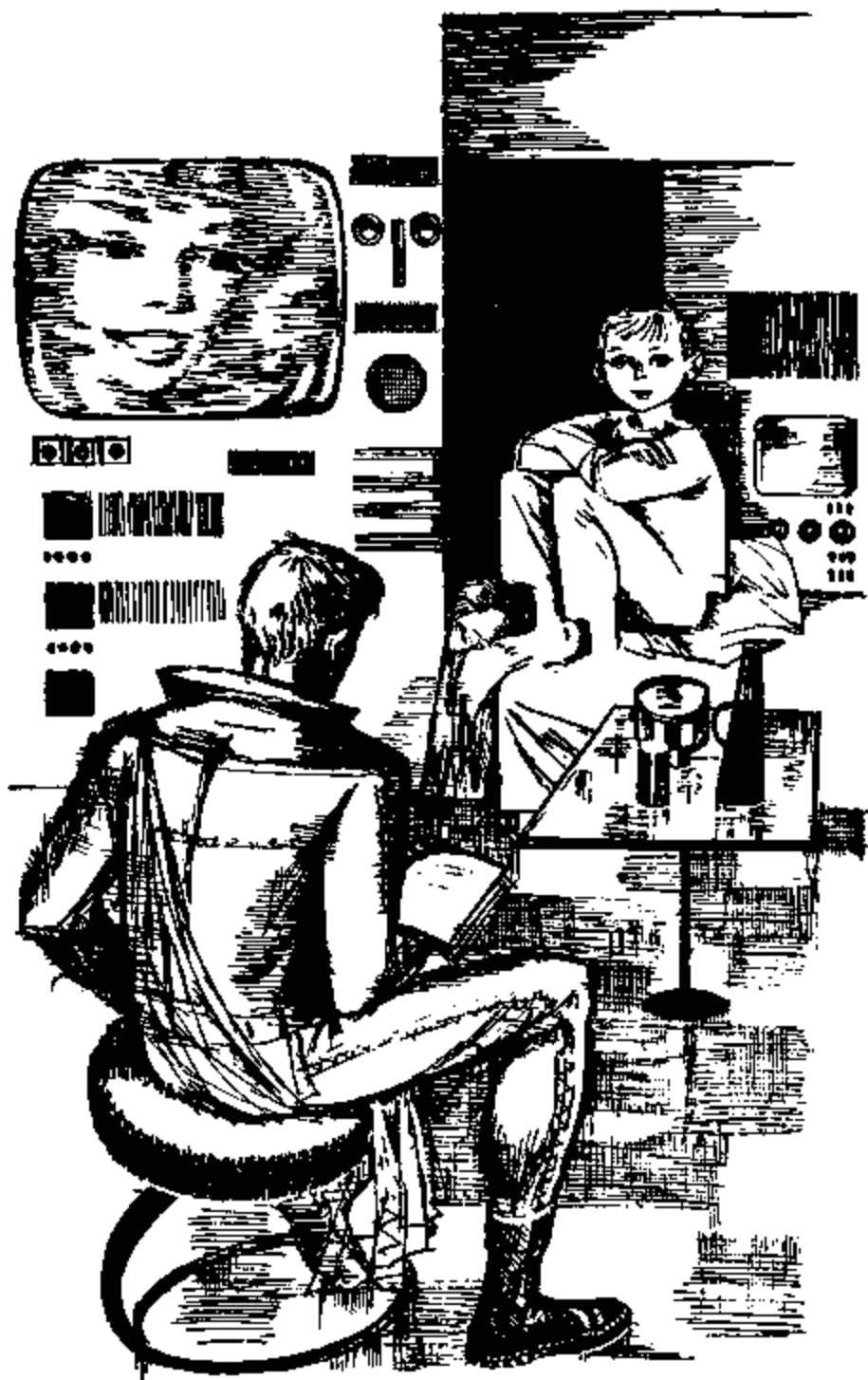
Чичо Андри идваше рядко. Живееше чак в Южна Америка, там се намираше институтът му. Беше известен биолог и страшно весел човек. И най-важното — беше знаменит чичо. Един от тези хора, които веднага и завинаги стават любимци на децата. Никой не разбираше защо това бе така, но всички бяха доволни.

— Ти си още по пижама!

Юли бързо се мушна в леглото.

— Да, защото съм болен.

— Тъй ли?

— Тъй! — каза Юли и притвори трагично очи. — Много съм болен. Сигурно ще умра.

Чичо Андри го перна с пръст по носа.

— От какво?

— Хипертрофия на черния дроб — важно избърбори момчето.

— Аха! Болестта на алкохолиците. Чудесно!

Двамата се захиха. После Юли изведнъж се сети и разтревожено попита:

— Кога заминаваш?

— Имам малко отпуска и смятам...

— Ура! — изкрещя толкова силно момчето, че веднага в стаята се разнесе гласът на домашния прислужник.

— Трябва ли ви нещо? Трябва ли ви нещо?

Юли натисна копчето за отказ.

— Време е да се поправят потенциометрите на Томи. Гласът му е дрезгав като на пияница от миналия век.

Дълго след това чичото и племенникът разговаряха и се смяха. После играха шах, вечеряха, слушаха музика. Чичо Андри обожаваше старите композитори, а Юли не можеше да не харесва онова, което обичаше чичо му. И все пак предпочиташе да си говорят.

— Колко пъти си ходил в космоса? — подхвана той.

Заслушан в музиката, чичо Андри отговаряше разсеяно.

— Много.

— И какво видя?

— Всичко.

— Дори живи същества?

— Разбира се.

— Къде, бе чичо?

— На много места.

— А те?... Какво правеха?

— Кой?

— Живите същества.

— Ми нищо особено. Тананикаха си.

Момчето опули очи.

— Какво си тананикаха?

— Една песничка.

Юли усети, че ще се пръсне от изненада.

— Каква песничка, бе чичо?

— Май че беше италианска.

Момчето седна в леглото.

— Ей, как лъжеш, как лъжеш!

Чичо Андри го погали по главата и се усмихна.

— Не лъжа, само се шегувам.

И точно тогава Юли зададе съдбоносния въпрос:

— Хубаво ли е да криеш нещо от другите?

Чичо Андри го погледна внимателно.

— И не е ли смешно да заключваш разни работи? — продължи момчето!

— Защо питаш за очевидни неща?

— Знам си аз защо — каза Юли и блестящите му очи придобиха тайнствено изражение. Той се надвеси над младия мъж и сякаш страхувайки се да не чуе някой друг, прошепна поверително: — Дядо крие нещо от нас.

Чичо Андри повдигна вежди.

— И го заключва — продължи момчето, — в голямата каса го заключва.

— Откъде знаеш?

— Веднъж влязох в кабинета, без дядо да ме усети. Отдавна, още преди да тръгне с експедицията. Той седеше пред отворената каса, но като ме видя, затвори я и изруга. Не било възпитано да влизам, без да чукам. Попитах го какво има вътре, а той каза, че е пълна с носове на любопитни момчета.

Чичо Андри се засмя, но Юли остана с възмутено и сериозно лице.

— И оттогава — продължи той — все се чудя какво ли има в нея? Ти как мислиш?

— Не мога дори и да предположа.

— Видя ли? А аз съм сигурен, че вътре се крие някаква голяма загадка!...

— Ама и ти си един фантазьор!...

— Значи не вярваш! — засегна се Юли. — Тогава я кажи кой крие нещо от другите, кой го заключва, кой не обяснява нищо, когато го питат? Кой не споменава никога нито дума за касата в собствения си кабинет? Защо един професор по космография, дето не разбира нищо от електроника, не повика техник, когато механизмът на касата се беше повредил, ами цели четири дни се мъчи сам да я поправи? Не можеше да се говори с него, фучеше из цялата къща и подвикваше на всички. Не позволи даже на татко да му помогне!

— И поправи ли я? — попита заинтересуван чичото.

— След като говори със своя приятел от Индия, физика.

— Да, да, спомням си. Между другото той подари тази каса на дядо ти, когато аз бях почти на твоите години.

— Е, съгласен ли си сега, че в касата има загадка?

Въпросът беше категоричен. Чичо Андри се почеса по темето и вдигна рамене.

— Дядо ти е човек с доста стари навици, Юли. Да не забравяме, че е роден през миналия век. Но той никога не е имал вкус към мистериите. Бъди спокоен, щом се върне, ще го питам и той ще ни разкаже всичко.

— Хич не се надявай! Няма да откопчиш нито дума от него.

Чичо Андри се усмихна и хвана Юли за ръката. Лицето му изведнъж стана загрижено.

— Видя ли, забравихме лекарството. Скачай бързо в леглото, а аз ще го приготвя.

Юли изпи на един дъх жълтеникавата течност с приятна портокалова миризма и се сгуши в завивката. Полежа безмълвно няколко минути, после погледна умолително чичо си.

— Искаш ли да... да отворим касата?... Моля ти се!

— Юли!

— Ти не вярваш, но има някаква тайна. Ще видиш! Дано само не е късно...

— Спи, спи сега...

Скоро Юли се унесе. Чичо Андри изгаси обилната светлина от тавана и остави само бледосинкавото сияние, което струеше от ъглите на пода. След това се отпусна в креслото и затвори очи...

Не бива да се оставя самичко едно болно дете, каза си той. Дори когато има обикновена настинка. Вярно, то всеки миг може да се свърже с близките си. Но не са достатъчни телевизионните екрани и техническите удобства на къщата. А неговата изострена чувствителност и будно въображение?... Нищо не може да замени ласката и спокойствието, което остава от нея...

Чичо Андри протегна ръка и включи фонотеката.

Стаята се изпълни с тиха музика. От време на време той махаше с ръка, като че дирижираше невидим оркестър. Лицето му изразяваше блаженство.

— Чичо, тук ли си?

— Да, Юли.

— Не искам да си ходиш.

— Аз пък не искам да се глезиш. Мъж! И той смята да разкрива разни тайни!

— Подигравай се ти!... Ще видиш, като излезе, че дядо е затворил в касата някой звяр от друга планета!...

Чичото прихна. Юли се усмихна със затворени очи. След малко той заспа. Биологът поседя мълчаливо в креслото, заслушан в музиката, после изключи апарата и се надвеси над леглото. В очите му бликна най-топлото от всички човешки чувства — умилението към спящото дете...

2

Чичо Андри излезе на пръсти от стаята и веднага се отправи към горния етаж, където се намираше кабинетът на баща му. Отвори решително вратата, намери пипнешком ключа за осветлението и го завъртя. Светлината го накара да притвори за миг очи.

В дъното на голямата работна стая се виждаше черната каса. Чичо Андри отиде при нея и я огледа от всички страни. Каса от лъскав чер метал. Никаква дръжка, никаква ключалка, никакъв проводник или копче. Единственото нещо, което спираше вниманието, беше зеленото стъклено око по средата на предната стена.

Чичо Андри стоя дълго пред това тайнствено око. Извади кърпичка и го покри, като долепи ухо до касата. Нищо. Отстрани се на няколко крачки и огледа зорко стените на кабинета. Хрумна му да опита с осветлението и започна да пали и да гаси една след друга лампите. Пак нищо.

Макар и ядосан вече, чичо Андри не помисли да се откаже. Приятелите му твърдяха, че по тази черта от характера си той не отстъпва на прочутите индиански катъри от Андите. Освен това бе събудено и любопитството му. Как ли се отваряше проклетата каса?...

Изведнъж биологът се върна при бюрото на баща си, запали настолната лампа и загаси другото осветление. Отново долепи ухо до касата и недоволно изсумтя. Нищо. След това започна да претърсва чекмеджетата на бюрото. По едно време потри радостно ръце, беше измъкнал от някаква кутийка малка електрическа крушка от зелено стъкло. Постави я на настолната лампа и нервно натисна бутончето. Касата продължаваше невъзмутимо да го гледа със зеленото си око. Чичо Андри я тупна с юмрук и изтърси няколко избрани южноамерикански проклетия.

Обезсърчен, той се отпусна в креслото на баща си. Как ли се отваряше това черно лъскаво чудовище?... И както блуждаеше разсеяно из стаята, погледът му се спря на отворената врата. Та той бе забравил да я затвори! Сигурно светлината от коридора... Чичо Андри

скочи и блъсна вратата. В същия миг зад гърба му се разнесе тихо изщракване. Металната стена на касата се беше изместила. Тържествуващ, младият мъж се запъти към загадката...

3

Когато на другата сутрин Юли се събуди, чичо му седеше в същото кресло, дори в същата поза, сякаш не беше мърдал оттам цяла нощ. Само видът му беше особен, като да очакваше нетърпеливо нещо. Той потропваше с пръсти по масичката и гледаше някъде в пространството.

— Добро утро — каза Юли.

— Събуди ли се вече? — отвърна вместо поздрав биологът, а следващите му думи накараха момчето да подскочи. — Ти излезе прав!

— Касата! — сети се изведнъж Юли. — Отворил си дядовата каса!

Чичо Андри кимна. Въпреки гордия му израз по страните му плъзна руменина. Той добре знаеше, че да се отварят чужди каси не е нито прилично, нито възпитателно. Но Юли не забеляза нищо.

— И какво имаше вътре? — попита момчето. — Казвай бързо!

— По-кратко! — рече чичото. — Преди да се разкрие една загадка, трябва да се изучат подробностите около нея. Ще постъпваме като едновременношните разузнавачи.

Идеята съвсем не очарова Юли, но за да не разваля удоволствието на чичо си, той събра вежди и с престорена важност попита:

— Е, мистър Андри, как успяхте да отворите касата?

— Трудно, шефе.

— Толкова ли е сложна ключалката?

— Напротив, нейният секрет е твърде прост. Но онзи хитрец, дядо ти, не случайно си я обича толкова много. Зеленото око е обикновена фотоклетка. Падне ли върху нея светлина, тя произвежда електрически ток, който задействува механизма.

— Познато, наистина — съгласи се Юли. — И доста старо.

— Но умно — отбеляза чичо Андри. — А хитростта се състои в това, че е необходима строго определена сила на тока, за да се задействува електронният механизъм. Ясно е, че такава сила на тока

може да даде само един-единствен, предварително избран за целта източник на светлина. Този източник е лампата върху бюрото на дядо ти. И за да не се отвори касата случайно, той държи на нея обикновена крушка. Истинският ключ, специална зелена крушка, е скрит в едно чекмедже.

— Браво, инспектор Андри. Получавате похвала. Я да видим сега какво намерихте в касата!

— Ето това — посочи масичката чичо Андри. Едва сега Юли забеляза, че върху нея лежеше плоска металическа кутия. Момчето занемя в очакване. — Нещо да ти прави впечатление? — продължи спокойно биологът.

Юли вдигна рамене. Що за глупави въпроси! Той изгаряше от нетърпение и никак не можеше да разбере защо чичо Андри се бави с излишни неща.

— Да я отворим, а! — предложи с подкупващ глас момчето.

— Пак бързаш — каза чичото, недоволен, че способностите му да открива секрети не се оценяват заслужено. — Да започнем поред. Първо, кутията е изработена от много твърдия и устойчив метал тантал. Второ, тя е херметически затворена, което, от своя страна...

— И трето, веднага я отвори! — извика Юли, забравил отведнъж цялата игра. — Хайде!

Чичо Андри дръпна встрани две болтчета и капакът на кутията отскочи. Юли я грабна от ръцете му и завря нос в нея, но веднага изправи глава. Погледът му издаваше безкрайно разочарование. В кутията имаше една обикновена тетрадка с корици от изкуствена материя. И нищо друго...

— Глупости! — въздъхна момчето и остави кутията на масата. — Кой знае какво си е драскал дядо?...

Но чичо Андри сякаш не беше на същото мнение. Той извади тетрадката и каза замислено:

— Преди много години корабокрушенците, попаднали на някой пуст остров, хвърляли в океана запечатани бутилки с координатите на мястото и молба за помощ.

— Е? — в гласа на Юли прозвуча слаба надежда.

— Тази тетрадка е била намерена в един безкраен океан, който ние наричаме кос...

— В космоса? Ами!

— Прочети и ще видиш!

Момчето грабна тетрадката и я разтвори с разтреперани ръце. Върху белоснежните синтетични листа някой беше писал на ръка с равен, спокоен и четлив почерк. На първата страница се виждаше подробна звездна карта, осеяна с някакви цифри и неразбираеми знаци. А от втората страница започваха следните редове:

Приятели,

Не знаем каква ще бъде участта на този дневник. Дали ще достигне до вас? Дали ръка на наш брат ще се докосне до него. Или ще бъде осъден вечно да блуждае из вселената? Ако щастието пожелае да го откриете, знайте, че експедицията в състав:

Доктор Анри Нордстен — биолог,

Роберт Поли — физик (На това място имаше скоби и друга ръка беше написала — „много симпатичен, неженен“.),

Александър Романович — астронавт, и

Ян Разумовски — филолог, на 3 септември 2089 година по земния календар успя да достигне планетната система на звездата Епсилон от съзвездието Еридан. При кацането звездолетът ни получи непоправима повреда в двигателите и част от горивото бе унищожено. Обратният полет стана невъзможен.

Още на следващия ден изстреляхме по посока на слънчевата система сигнална петстотинграмова ракета с радиопредавателна уредба, излъчваща в пространството молбата ни за помощ. Тя съдържаеше само координатите ни и кратко описание за злополуката.

Втора ракета, вече с коригирани данни, бе изстреляна на 24 септември. Този дневник изпращаме с нашата последна сигнална ракета. В него са описани най-важните събития от живота ни на тази планета, отдалечена от нашата родна Земя на близо единадесет светлинни години.

Приятели, може би никога няма да се видим. Не ни е леко. Но какво да сторим? Задачата ни бе да служим на

науката и ние все още можем да я изпълняваме. Вярваме, че така служим и на вас. Вярваме също, че и вие на наше място нямаше да се предадете. Защото вечер, когато небосводът се покрие със звезди, ние откриваме една блещукаща точка — нашето слънце. То ни напомня, че дори разделени на милиарди километри, хората са свързани помежду си със задължението да бъдат преди всичко човеци.

Знам, че ако едно от трите ни послания попадне в ръцете ви, ще ни помогнете. С тази надежда, с тази вяра живеем по-леко...

Тук следваха четири подписа.

Юли остави тетрадката и каза с разтреперан глас:

— Чичо, какво е това?

Биологът поклати замислено глава.

— Нищо не мога да разбера.

— Чувал ли си за тази експедиция?

— Не мога да си спомня подобно нещо.

— Дали са живи, как мислиш?

— Кой знае!... — каза чичо Андри и веднага се поправи: — О, сигурно са живи.

— Горките!... И чакат да бъдат спасени. Това е ужасно, нали?

Чичо Андри го изгледа продължително.

— А може би отдавна е била организирана спасителна експедиция — подхвърли той. — Иначе как дядо ти...

— Това щеше да се знае от всички — възрази убедено Юли и изведнъж се изправи в леглото. — Всъщност защо дядо крие този дневник?... И как е попаднал у него?...

— Хм... сигурно... Да речем, по време на някой космичен полет е открил блуждаещата сигнална ракета и...

— И после? — обади се нетърпеливо момчето.

Чичо Андри замълча объркан. А Юли стана от леглото и започна да се разхожда из стаята тъй, както си беше, бос. Спомни си намръщеното лице на дядо си, когато го попита какво има в касата. Нима зад свъсените вежди на прочутия професор се криеше някаква

ужасна тайна?... Иначе защо никому не бе съобщил за дневника?...
Защо правеше всичко, за да не попадне той в ръцете на другите? Защо?
Защо?... Момчето почувствува, че умът му отказва да разнища повече
голямата загадка, до която случайно се бе докоснал.

— Не е ли по-добре да прочетем внимателно този дневник,
вместо да гадаем? — обади се чичо Андри, който се досещаше какви
мисли измъчват момчето. — От него ще научим повече, нали?

Юли кимна с глава и се върна в леглото. А чичо Андри се
намести удобно в широкото кресло и зачете с равен глас...

10 СЕПТЕМВРИ.

Не виждам изход от положението, в което се намираме. Едва ли някой от другите си въобразява, че ще намерим спасение. Мисълта за тези, които поведох със себе си и обрекох на нещастие, ме преследва непрестанно. Поли непрекъснато се смее, но нощем дълго не може да заспи. Както винаги, Ян мълчи, а на мене ми се струва, че едва ли има по-обвиняващо мълчание. Най-разстроен е Александър. Не може да се помири с повредата на електронния ориентир — първопричината за бедата, — сякаш той е виновен за това. А не умее да крие чувствата си — едно голямо огорчено дете.

Какво да кажа аз? Всичките тези хора са в това положение заради мен и моята хипотеза, за потвърждението на която предприехме експедицията. Знам, нямам вина — случи се нещастие. За да го поправя, съм готов на всичко... На всичко... Едва ли има по-тъжно състояние от невъзможността дори да се пожертвуваш за другарите си.

Местността, където попаднахме, е пустинна равнина. Анализът на атмосферата ни успокои още в първите часове. Кислород има по-малко от изчисленото количество, но дишането е нормално, тъй че въобще не слагаме скафандри. Чувствуващ се като на средно висока земна планина. През деня температурата е около осем градуса над нулата, а нощем няма рязко понижаване. Не беше трудно да предскажем, че климатът ще бъде постоянен, без годишни времена, защото оста на планетата е перпендикулярна на еклиптиката на Епсилон. Растителността е оскъдна и еднообразна — мъхове, наподобяващи земните, и тук-там треви, каквито се срещат

през лятото в Лапландия. Не сме видели още живо същество, макар че откакто стъпихме на планетата, мечтаем за тази първа среща. Дори вече съществува нещо като негласно съревнование между нас кой пръв ще открие жива твар... Но дали ще има какво да откриваме?... Ще ни се усмихне ли щастieto, което бе толкова неблагоприятно досега към нас?...

Епсилон от съзвездieto Еридан е жълтооранжева звезда. Тя е по-стара от Слънцето и излъчва четири пъти по-малко светлина. Но не мислете, че страдаме от това. „Нашата“ планета, на която все още не сме измислили име, се намира два пъти по-близо до Епсилон, отколкото Земята до Слънцето. Затова и годината се състои от 184 дни и 16 минути. Роберт Поли би добавил тук „и 22 секунди“. Заради точността, както казва той, която отличава науката от най-условното творение на хората — човешката реч.

Освен бедната на растителност местност най-много ни дразни тукашното денонощие, което е почти тридесет и два часа. Да спим непрекъснато през дългата нощ не можем. Да работим непрекъснато през още по-дългия ден също е невъзможно. Оставаше ни само да запазим на първо време земните си навици, както и сторихме. Лягаме и ставаме по наше, земно време. И без това първите ни занимания се свеждаха до изследвания с уредите и поддръждане на резултатите. Как ще бъде след месец-два (земни, разбира се), не може да се предвиди...

Въпреки злополуката вълнува ни предстоящата проверка на хипотезата. Дано поне усилията ни не са отишли напразно. Вярвам в теорията на сходството и се надявам да се убедим в правотата ѝ. Досега всички предвиждания се потвърдиха — планетата прилича много на Земята по състав на атмосферата и почвата, подобни са и климатичните условия. Остава най-главното — смисълът на толкова труд и надежди. За жалост повредата на кораба ни попречи да кацнем, където смятахме, че е най-вероятно да открием живи същества...

14 СЕПТЕМВРИ.

Изминаха още няколко дни. Нищо. Никаква...

— Закуската е готова! Закуската е готова! — Гласът на Томи действително беше дрезгав като на пияница.

Юли посегна сърдито към копчето за отказване.

— Я не прави глупости! — сръза го чичо Андри.

— Да четем, бе чичо, не ми се яде.

— Докато не се нахраниш, няма да прочета нито ред. Ясно?

Съпротивата на момчето се стопи в същия миг. То започна бързо-бързо да яде, за да свърши поне по-скоро неприятното задължение. Чичо Андри седеше срещу него и дъвчеше замислено. Юли погледна намръщеното му лице и се усмихна; беше открил начин да заглади всичко.

— Кажй нещо за тази теория — подхвърли невинно той.

— Ще ти дам аз на тебе една...

— Ще си закусваме и ще си говорим — продължи подкупващо момчето. — Защо да не ми разкажеш?

— Е, добре де... — отстъпи чичото. — Какво да ти кажа сега?... Тя е доста стара теория. Поддържа, че ако условията за поява на живот върху една планета са подобни на земните, развитието на живата материя там ще стане по същите закони, които действуват и на Земята.

— Значи там ще има растения и животни като нашите, така ли?

— Не съвсем. Все пак би трябвало да съществуват основните земни видове: влечуги, земноводни, птици и бозайници.

— И още? — многозначително прошепна Юли.

Чичо Андри се усмихна тайнствено.

— Точно така — дори и мислещи същества, подобни на хората. По-напреднали или по-изостанали в развитието си, но подобни на нас.

Юли се загледа с премрежени очи през стъклената стена. Почувствува се някак особено щастлив от тази мисъл.

— Ти яж, яж! И не бързай да мечтаеш. Да не мислиш, че теорията за сходството няма свои противници? Има, колкото искаш. Те смятат, че подобните условия не са достатъчно основание да се твърди, че животът би се развивал по същите закони, както на Земята. Според

тях задължително е само едно — преходът от мъртвата към живата материя. Но нали този преход може да се осъществи и благодарение на чисто случайни стечения на обстоятелствата?

Момчето пак спря да яде.

— Как така случайни?

— Виж, Юли, при определени условия появата на живот е нещо задължително, нещо, което не може да не стане. Дотук е ясно, нали? И тъй животът приема някакви първоначални форми, които се развиват по-нататък. Именно формите на първия вид жива материя са случайни, а не задължителни. Разбираш ли?

Юли не разбра всичко, но кимна утвърдително. Ще вземе да се впусне в някое дълго обяснение чичо Андри... Иди го спирай тогава.

— И кой е прав?

Чичото вдигна ръце.

— Трудно е да се каже засега. Хората допускат, а опитът доказва. Споровете между учените на тая тема са твърде стари и разгорещени. Ако те интересува моето скромно мнение, аз съм за теорията на сходството и от години работя в тази област. Но ето, такъв изтъкнат учен като дядо ти е един от най-върлите й противници.

— Дядо е против теорията?

— Няма какво да се чудиш! Това, че ми е баща...

— Не, аз заради съвсем друго нещо...

— Какво ти хрумна пък сега?

— Нищо, нищо... Чети по-нататък...

14 СЕПТЕМВРИ.

Изминаха още няколко дни. Нищо. Никаква жива душа. Никакъв знак за присъствието ѝ. Мисълта, че сме единствените обитатели на планетата надвисна тягостно над екипажа...

Вчера при мен дойде Поли и пожела да поговорим.

— Анри — започна той, — никога не ще успеем да поправим тази купчина метал.

— Мислех, че ще ми съобщиш някоя новина.

— А пък планетата ми се струва доста глуповата — продължи той.

Вдигнах рамене.

— Не бързам да изкажа мнението си.

— За колко време имаме храна? — осведоми се той.

— За няколко години.

— Жалко!... Много жалко!...

Погледнах го изненадан.

— Ще ми се да беше по-малко — поясни мрачно Поли.

— Ти не си слаб човек, Роберт, защо така бързо губиш вярата си? — казах аз. — Нали някога мечтаехме...

Той ме прекъсна. Никога не бил мечтал да се разхожда години наред из тази идиотска планета с единствената надежда, когато ни се свърши храната, да започнем дружно да пасем мъхове и трева. Предпочитал да се бори с ихтиозаври и мамути, но да върши нещо.

Хуморът му беше горчив и страшен. Никакви патетични слова не можеха да помогнат. Епсилон залязваше във виолетови мъгли. Скоро щяха да се появят звездите, а заедно с тях и пронизващото като полярния студ чувство за безпределна самота...

На Земята съществува една дума, която е вдъхвала смисъл и на най-безнадеждните постъпки — дълг. Но тук, на чуждата планета, тази дума като че ли не съществуваше. Сякаш я бяхме изтървали в неизбродимите пространства на вселената. Това земно понятие бе ни станало ненужно, защото нямаше къде да го приложим...

— А чувството за дълг? — подхвърлих неубедително аз.

— Слушай, Анри — каза Поли, — там долу обичах да чета стария Джек Лондон. Той някъде беше казал, че човекът е играч и би се съгласил да играе дори и тогава, когато вероятността да спечели е едно на хиляда. Но когато липсва и тази единица?...

— Тогава какво? — попитах по-остро, отколкото бе нужно, защото и сам не можех да си отговоря на този въпрос.

Поли изведнъж се усмихна широко и ведро.

— Когато я няма, на човек не му остава нищо, освен да легне и да се наспи. Не споделяш ли моето мнение?

Отдъхнах си. Гласът му беше отново равен и спокоен. Той се запъти към кораба, а пред стълбата се спря и се обърна към мен.

— Лека нощ, Анри!

— Лека нощ, Поли! — отвърнах аз и усетих, че неговото странно спокойствие влива някаква неясна, но голяма сила в сърцето ми.

Най-важното нещо за мен в тия дни беше духът на екипажа. Не можех (смятах го за недостойно) да им вдъхвам никакви надежди. Склонният към философски обобщения Ян твърде бързо схвана поведението ми.

— Добре правиш, че не ни успокояваш, Анри — каза той. — И не ти ли се струва, че човек е най-спокоен, когато е в пълна безизходица? Тогава именно той е в състояние да оцени своето значение и място във вселената.

А при един друг разговор Александър простичко заяви:

— Можем ли да живеем, ще го правим. Това е всичко.

Заварих го снощи да съгражда малки къщички от пясък. Погледна ме засрамен, но продължи заниманието си.

— Още не мога да си представя, че синът ми е пораснал, докато сме пътували. Мисля си винаги за него като за дете — каза, сякаш се оправдаваше, той. — Какъв ли ще бъде, когато се завърнем?

Когато се завърнем!...

Горд съм с тези хора. Всеки от нас съзнава, че няма изход от положението, в което се намираме. И въпреки очевидността, въпреки строгата логика на фактите, надеждата живее дълбоко в душите ни. Какво я поддържа?... Никой не би могъл да отговори. И все пак не преставаме да се надяваме...

Нямаме още представа за онова, което ни очаква на планетата. Денем правим дълги и безцелни походи. Изминаваме десетки километри и все не можем да открием живо същество. Истинска пустиня се простира навсякъде около нас. Но нали и на Земята има пустини!... Нали в тях се въдят толкова много животни!... Невъзможно е да не съществуват и тук някакви живи твари... Поне животни...

17 СЕПТЕМВРИ.

Най-сетне следа. На около три километра от звездолета сред една скалиста местност открихме малки купчинки мъх, служили навярно за леговища на някакви животинки. Решихме, че това са гнезда на птици, които, кой знае защо, Александър веднага нарече „пъдпъдъци“.

„Пъдпъдъците“ бяха напуснали гнездата си доста отдавна. Когато ровехме мъха, открихме и няколко съвсем дребни насекоми. Поли улови едно от тях, постави го на дланта си и изпадна в умиление.

— Добър ден, о жителю на тази милостива планета, на която даже не знам името. Прости ми ужасния вид, в който ме заварваш, но първата ни среща стана толкова ненадейно, че просто нямам време да изтичам до замъка и

да облека фрака си. Пък съм и тъй развълнуван в този исторически космически миг, тъй трогнат, че цялата реч, която ден след ден учих наизуст по пътя, изфиряса току-що из ума ми. Тази реч, сътворена от специална комисия на международната конференция на мухите и стършелите от Земята, на пчелите и осите, на бръмбарите и мравките, на бълхите и...

В този миг насекомото разпери твърдите си крила и литна от ръката на физика.

— Невъзпитана твар! — изръмжа Поли, а ние за първи път, откакто стъпихме на планетата, се запревивахме от смях.

Настроението ни остана повишено и през целия следобед, а вечерта заспахме дълбоко и непробудно. Като казвам „следобед и вечер“, имам предвид тукашните части на деня, защото скоро се убедихме, че не можем да изследваме непознатата планета, ако живеем по земното денонощие. Отново превърнахме деня в ден и нощта в нощ. Разбира се, следобед — така наричаме третото поред хранене, тъй като тук ядем пет пъти — си поспиваме по три-четири часа.

Сутринта ме събудиха гласовете на другарите ми, които разговаряха високо край звездолета. Не разбирайки за какво става дума, подадох глава през вратата. Тримата бяха наклеявали на пясъка.

— Анри — извика Александър, като ме видя, — ти ли начерта това? — Той сочеше два триъгълника, изобразени върху пясъка: равнобедрен и разностранен.

— Не — още сънен отвърнах аз и се запусках по стълбата.

Тогава Александър се обърна към Поли.

— Опитваш се да ни заблуждаваш ли?

— Кълна се в Епсилон — каза Поли и побутна с лакът поляка. — Ян, защо не си признаеш? Тук сме само свои...

— Ненавиждам тази наука — заяви категорично филологът.

Поли изглеждаше най-развълнуван от тримата.

— Закълнете се в Земята! — каза той.

— Я стига с тия глупости! — Александър протегна крак към фигурите.

Поли побесня.

— Стой! Вкаменете се всички! Ядрен взрив ще ви порази! Загубени електрони такива!

Изведнъж разбрах причината за неговото въннение.

— Искаш да кажеш, че щом не сме ние, това... това е сторил някой друг...

Ян избухна в нервен смях.

— Подозрението пада еднакво върху всеки от нас — каза той. — Просто несъзнателно, без да се замисля какво прави, си е драскал по пясъка и после е забравил.

Възражението му не можеше да се пренебрегне.

Поли ни изгледа свирепо и изръмжа:

— Не знаех, че съм тръгнал на експедиция с психопати. Добре! — Той клекна и внимателно заличи фигурите. — Ако е някой друг, ще дойде пак.

Действително, ако фигурите не бяха начертани от някой член на екипажа, те трябваше да бъдат дело на тукашно същество. Но същество, което чертае различни триъгълници, можеше да бъде само разумно!... Тази мисъл хипнотизира всички ни. Поглеждахме се изпитателно и не знаехме какво да кажем. Не ни се и работеше. А пред нас лежеше дългият двайсетчасов ден...

През нощта никой не мигна. Едва се бе развиделило, когато изскочихме навън. Пясъкът беше непобутнат. Спогледахме се унило. Поли започна да ругае, Александър се запъти нанякъде, а Ян се вмъкна обратно в кораба. Денят мина скучно. Ние мълчахме, изпълнени с недоверие един към друг.

Измина и втора нощ в напрегнато очакване. Единствен Александър успя да заспи. На утрото — пак нищо. Настроението падна съвсем. И когато Поли и астронавтът отказаха да обядват, Ян неочаквано заяви:

— Излишно се тревожим. Сигурно съм ги начертал аз. Имам този навик — драскам разни фигури, когато си мисля нещо.

Физикът избухна:

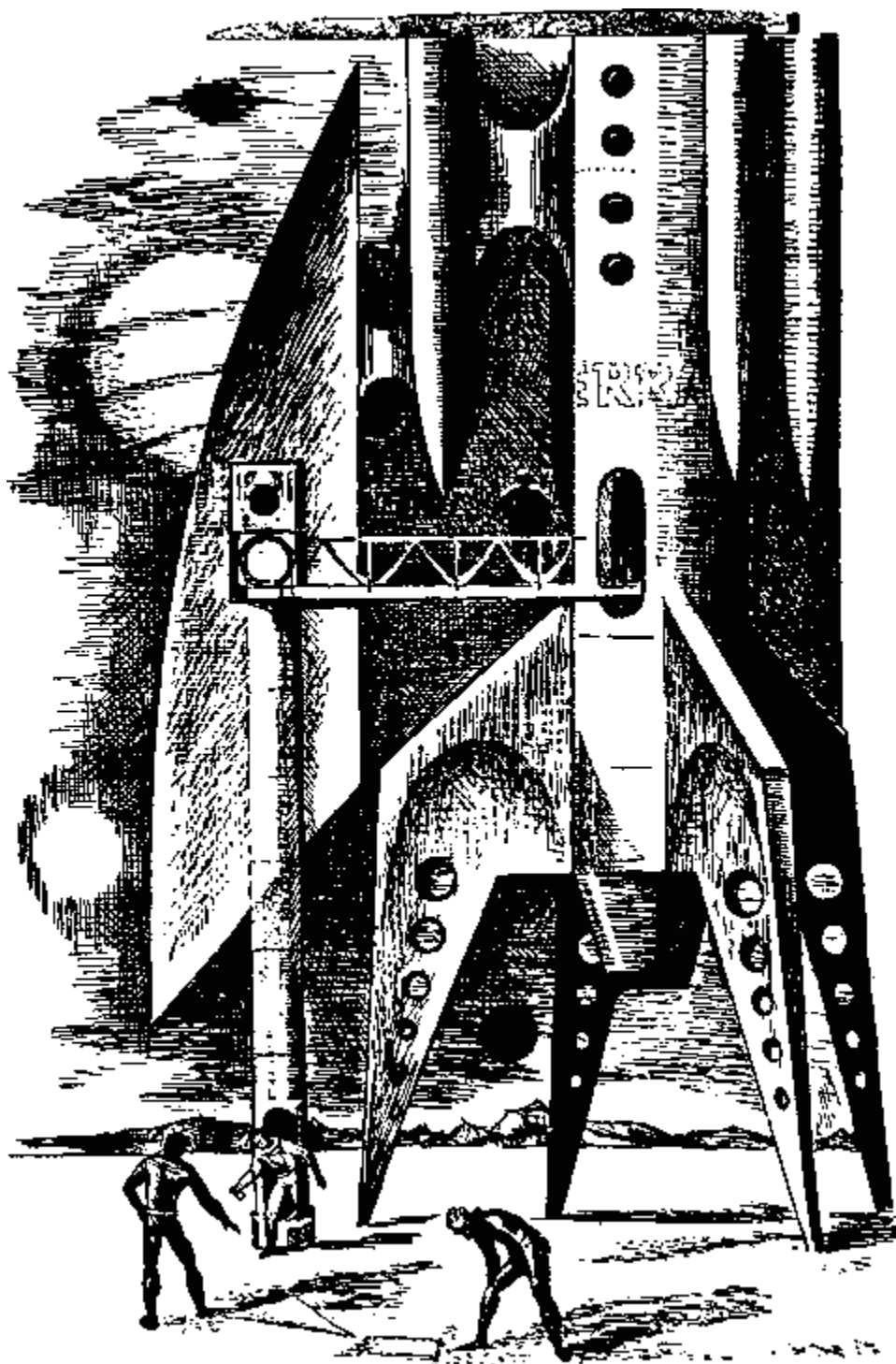
— Какво ли не може да се очаква от един поляк, при това филолог! Филолог в космически кораб е все едно — мишка в телевизор!

Ян прие упрека с ледено спокойствие. Александър го улови под ръка и двамата се отдалечиха.

Тъй като целият екипаж бе изтощен и нервната възбуда спаднала, вечерта заспахме всички. Но още не бе разсъмнало, когато Александър разтърси Ян.

— Ако кажеш, че и това си направил ти...

Изскочихме навън. В полумрака на предутринния час прожекторът на Ян блесна ослепително. Светлинният кръг запълзя по земята и след миг се спря неподвижно. Върху пясъка беше начертан голям триъгълник. Стояхме като вкаменени. Едва ли някъде и някога една тъй проста геометрична фигура е могла да развълнува толкова силно четирима души!

Все пак Поли реши да се застрахова:
— Този път не си ти, нали, Ян?
— Аз не бях начертал и онези. Казах ви така, за да се
успокоите. И без туй хабим достатъчно нерви.
Поли протегна ръка.

— Прощавай за мишката.

— А, защо? Беше добре казано. Даже си го записах.

Смутен и едновременно тържествен, Роберт Поли се обърна към мен:

— На тази планета съществуват личности, които знаят какво е геометрия, доктор Нордстен. Как ви се струва тази работа?

Аз мълчах. Ян също.

— И по всичко изглежда, искат да ни го покажат — обади се Александър.

— Точно така, злополучни астронавте. Твоят ум работи по-добре от електронния ориентир на кораба ни.

— Ориентирът е дело на физиците — не му остана дължен Александър. — Да не се забравя това!

Поли преглътна мълчаливо забележката. Надвеси се над триъгълника върху пясъка и внимателно издигна височината от основата към единия връх с пръст. Ние го погледнахме озадачени.

— Имам намерение да си поговоря с тази особа — рече той.

Не ни беше много ясно какво възнамерява физикът, а той отказа да ни дава по-нататъшни обяснения.

Аз предложих да предприемем поход за откриване на странните обитатели. Щом бяха дошли до кораба, сигурно не живееха далеч. Идеята се възприе веднага и скоро тръгнахме. Всеки в различна посока. Няколко часа обикаляхме, спирахме се на хълмовете, оглеждахме внимателно, за да открием каквато и да е следа. Усилията ни бяха безуспешни. Събрахме се пак заедно и се запътихме към кораба. Поли бързаше напред и ни изпревари с около петдесетина метра. Изведнъж забелязахме, че ни прави знаци да побързаме. Дотърчахме до него и зяпнахме от учудване. Върху пясъка, точно до загадъчния триъгълник, се мъдреше нова фигура — грижливо начертан четириъгълник.

— Що за дивотия — измърмори Ян. — Не виждам особен смисъл.

— Моля, той не виждал смисъл! — възмути се Поли и като го гледаше унищожително, попита: — На колко е равно лицето на триъгълника?

— Основата по половината височина — каза зачервен полякът.

— Отлично, драги мой. А какво трябва да направи човек, ако пожелае да изрази лицето на даден триъгълник чрез правоъгълник? Да начертае четириъгълник с основата на триъгълника и с височина — половината от височината на триъгълника. Това е било известно още на старите финикийци.

Едва сега всичко ни стана ясно. Правоъгълникът, който неизвестният посетител бе начертал, отговаряше на тези условия. За да ги убеди докрай, физикът извърши измерванията и пред нас. С други думи, съществото, което е идвало до кораба, е искало не само да ни покаже своята разумност, но и това, че е в състояние да ни разбира... Съществото!... Разумното същество от планетата!...

Не мога да опиша общата ни радост. Превърнахме се в деца. Поли започна да вика във всички посоки. Ян го попита защо мисли, че непознатото същество знае родния му език, на което Поли отговори, че ако някой има ум в главата си, не може да не знае английски... Той наричаше неизвестния посетител братовчед на Евклид, лорд, папа... По едно време се втурна към Александър и го задърпа.

— Давай казачок, Саша!

Александър го загледа смаян. По-късно разбрахме, че той просто не знае да играе националния си танц и въобще не обича танците. Но преди да чуе някакви обяснения, физикът го сграбчи в прегръдките си и двамата се завъртяха в кръг.

За нищо на света не бих заменил тази гледка. В едно незнайно кътче на вселената двама опиянени от радост земни жители играеха казачок. Те подскачаха извън всякакъв ритъм, прилякваха с буйни викове, вдигаха облаци прах. Във въздуха кръжеха малките песъчинки на

тази далечна планета, изтръгнати из несмущавания им покой от танца на двама земни човеци...

Когато се поуспокоихме, Ян, най-трезвия от всички ни, каза:

— А сега трябва да ги открием.

— Съвсем ненужно — възрази Александър, все още задъхан и плувнал в пот. — Те сами ще дойдат при нас.

— Разбира се, ще дежурим поред всяка нощ...

24 СЕПТЕМВРИ

Дежурихме няколко нощи. От един илюминатор наблюдавахме пясъчната ивица край звездолета. Напразно. Никой не се появи. Тогава Поли се изхитри и постави в съседство една инфрафотокамера. Тя можеше да заснема нощем във всички посоки. Необходимо бе пред панорамния обектив да се появи каквото и да е живо същество и камерата се задействуваше. Две секунди след това снимката ставаше готова.

Проверявахме филма всяка сутрин. Нищо!

— Защо ли не идват? — чудеше се Александър.

— Не е учтиво от тяхна страна — мърмореше Поли.
— Каним ги така любезно, а те...

Физикът имаше предвид стрелките, които беше начертал наоколо с посока към звездолета.

Една вечер заваля дъжд. Обикновен земен дъжд. Прибрахме се рано в кораба. Обезсърчени от напразното очакване, легнахме, а аз включих апарата за електросън. Напоследък все по-често ни се налагаше да прибягваме до него, не само защото трябваше да свикваме с тукашния ден, но и защото дните бяха изпълнени с възбуда и тревоги. Нагласих апарата за осемчасов непробуден сън с хубави сънища. Нуждаехме се от пълна почивка и укрепване на изтощените ни нерви. Тази подробност впоследствие се оказа от значение, затова се спирам на нея.

На другата сутрин, 25 септември, в нашата фотокамера намерихме една снимка...

И сега, когато пиша тези редове, ръката ми не иска да се подчини и се отпуска безсилно. На тази историческа и знаменита за нас снимка аз видях смисъла на своя живот. Видях осъществена една мечта. Видях най-сетне доказателството на теорията, на която бях посветил цялото си съществуване. На снимката спокойно се различаваше образът на човек, напълно подобен на нас, хората от Земята. Съвсем ясно се виждаха тялото, крайниците и главата. Ръстът беше може би по-дребен от нашия, лицето, тясно в основата си, се разширяваше към черепа. Човекът, бе покрит с особена дреха, спускаща се свободно от рамената до колената.

Винаги съм вярвал, че някъде в космоса ще срещна същества, подобни на хората. Но никога не предполагах, че сходството ще бъде така поразително.

Ян, Александър и Поли ми стискаха ръцете. Скоро вълнението ни премина в пълно и смирено мълчание. Една огромна загадка се разкриваше пред нас в сияйната светлина на простотата...

Във вселената ние сме имали свои братя. От плът, кръв, стремежи и мечти. Ние не сме били единствени. И колко просто, колко обикновено и близо до разума е това. Някъде другаде живеят, умират, страдат и се радват хора, разделени от нас с пропастите на пространството. И кой знае, може би тъкмо заради това у човека още от незапомнени времена е останал този странен копнеж, това пълно с необяснима тъга чувство на стремеж към безкрая на звездното небе...

Вече съм утешен. Ние загубихме Земята и хората, но сега отново ги намираме тук, на милиарди километри от родната ни планета. Да откриеш едно ново човечество — това заслужава да жертваш целия си живот. Не знам дали ще ме разберете, но сега аз се чувствавам много по-близо и до вас, мои земни приятели...

2 октомври.

Не ни оставаше нищо друго, освен да се срещнем вече със самия човек, чийто образ ни развълнува тъй силно. Но всички опити...

— Добър ден, Юли!

Още преди да погледне към екрана на телевизора, Юли знаеше какво ще види там — усмихнатото лице на лекаря.

— Но защо правиш гримаси, момче? Ще помисля, че не ти е приятно да ме видиш.

Чичо Андри се усмихна.

— Нали знаете, страхът от лекаря е нещо като атавистичен остатък. Макар че вие, медиците, превърнахте цялата си наука в система от облъчвания и употреба на ароматични коктейли.

— Така е, така е, доктор Северин. И въпреки всичко болните се оплакват — каза с такова отчаяние в гласа си лекарят, че двамата се разсмяха. — А как е нашето момче?

— Вече е добре — отвърна пак чичо Андри. — Няма температура.

— Чудесно! Да изпие още една чаша от лечебното мляко на обяд и никакво ставане до утре.

— Разчитайте на нас! — каза чичото и махна с ръка за сбогом.

Доволен, че му намалиха цял ден от принудителното лежане, Юли се усмихна на лекаря.

— Приятна работа, докторе!

Екранът потъмня. Но не задълго. Един след друг се обадиха бащата и майката на Юли. Те се радваха, че чичо Андри вече е пристигнал, пожелаваха им приятно прекарване и отново се захващаха с прекъснатата си работа.

— А сега можем да четем по-нататък! — предложи младият мъж.

— Само исках да те попитам нещо преди това — каза Юли. — Не ти ли се струва малко невероятна тази история със снимката?

— Защо? Според теорията за...

— Ама ти всичко обясняваш все с твоята теория — ядоса се момчето. — Аз те питам за снимката.

— Добре, тогава ще се опитам да ти обясня по друг начин. Да започнем малко по-отдалеч... Може ли някой да обвини природата, че

нещо в нея е излишно или недостатъчно? Не, нали?... Така... След като изучили много животни и растения, биолозите стигнали до извода, че всички форми на живот са във връзка с условията, при които трябва да съществуват. По какво си приличат, да речем, дълбоководните животни? По това, че са устроени да издържат високо налягане. Защо зъбите на всички тревопасни са почти еднакви? Защото храната се приема по един и същ начин. Или, с друга думи, онова, което е сходно у организмите, се дължи на сходството в начина на живот. А онова, което ги различава, е последица от разликата в условията.

— Защо е така наистина? — обади се Юли.

— Защото, моето момче, природата е ненадминат майстор. Всеки нов вид, който е създала, е, така да се каже, последна дума на техниката за съответния стадий. Основните белези на всеки нов вид са именно тези, които правят животното по-съвършено, по-пригодено за живот. Еволюцията минава през все по-съвършени форми на живата материя, защото живата материя притежава особеното свойство да се самоусъвършенствува непрекъснато. Би трябвало да се смята, че при еднакви условия усъвършенствването на живата материя ще се извършва по един и същ начин... И ето — в планетната система на звездата Епсилон от съзвездие Еридан експедицията на доктор Нордстен открила планета с почти еднакви условия като земните. Защо да не очакваме, че нейните обитатели ще бъдат също подобни на земните? Човекът е най-висшето създание на нашата природа. Тогава не може да се мисли, че другаде също такава природа при същите условия ще създаде друго, най-висше същество, а не човек. И това е в общи линии цялата теория на сходството, от която толкова много се плашеше.

— Значи ти все пак успя...

— Нищо не съм успял, Юли. Ако науката можеше да се разбира само от един разговор, нямаше да се изучава с години. Казах ти това, което е най-съществено от теорията. Дано си го разбрал.

— Бъди спокоен! — заяви самонадеяно момчето. — А представяш ли си колко щастлив е бил доктор Нордстен, когато е видял снимката.

Чичо Андри премрежи мечтателно очи.

— Представям си, Юли. Толкова ясно си го представям, сякаш...
Но хайде да четем, че времето минава. Докъде бяхме стигнали?

— До втори октомври.

Чичо Андри взе дневника.

— Да, ето го... Слушай сега!

2 октомври.

Не ни оставаше нищо друго, освен да се срещнем вече със самия човек, чийто образ ни развълнува тъй силно. Но всички опити да го видим останаха напразни. Дни наред ние му устройвахме истински засади, които винаги завършваха без успех.

— Сякаш предугажда намеренията ни — реши накрая Александър.

— Нищо не мога да разбера — мърмореше Поли.

А Ян изказа едно мнение, което ни обърка съвсем.

— Забелязвате ли, че той е идвал досега или когато спим, или когато ни няма.

— Не ставай смешен — рече Александър. — Как ще разбере кога спим?

— Не знам нито какво разбира той, нито какво не разбира — невъзмутено заключи филологът. — Казах само това, което съм забелязал.

— В такъв случай се досещам какво трябва да се направи — неочаквано се оживи Поли и забърза към звездолета. Скоро той се върна с връзка проводници в ръце. Свърза инфрафотокамерата с едно алармено устройство, което набързо импровизира, включи успоредно с него и прожекторите. Така обективът на камерата щеше да задействува едновременно устройството за тревога и прожекторите.

Оставаше нерешен само един въпрос — как да постъпим, та да не приеме нашият посетител действията ни за враждебни. Не искахме да му внушим страх и желание да се отбранява. Ако изскочехме от кораба отведнъж, можеше да помисли, че го нападаме. А опитът

да го преследваме щеше да го убеди във враждебните ни намерения.

— Да издигнем бяло знаме над звездолета — каза накрая Ян.

Поли обаче ненапразно беше един от най-добрите английски физици. След като дълго пресмята и черта нещо, той домъкна едната кинокамера и каза:

— Отдалечете се малко и идвайте бавно към мен с вдигнати нагоре ръце. Не забравяйте при това да се усмихвате миролюбиво.

— Що за представление готвиш пък сега? — неодобрително каза Ян.

— Именно представление, драги филоложе. Ще прожектираме на нашия човек високоетичния филм „Приятелю любезни, ела да те прегърна!“.

— Ти си пощурял — заключи полякът.

Без да му обръща повече внимание, Поли ни посвети в плана си.

— Представете си, че уважаемият непознат дойде пак тайно до кораба. В момента, когато рече да си тръгне или ни усети, изведнъж ще види, че към него от всички посоки идват хора. Какво ще направи той: или ще изчака спокойно, или ще ги нападне. Ако е джентълмен и няма лоши намерения — всичко е наред. Но ако е войнствено настроен, ще има дълго да се сражава с нашите сенки, докато ние си седим кротко в звездолета, откъдето ще наблюдаваме всичко.

Ян се обърна към мен.

— Ето резултатите от безделието, шефе — той се почука красноречиво с пръст по челото. — Трябва да се измисли нещо, докато не е станало късно.

— Има една наука, драги ми граматикофиле, която се нарича оптика. Съжалявам, че толкова малко я познаваш.

След тези думи физикът се зае със своите апарати, без да ни обръща никакво внимание.

Всъщност идеята на Поли беше проста: използвайки няколко прожектора, той смяташе да създаде около кораба

светлинна завеса или, както каза той, обикновен светлинен екран. Върху него с помощта на един от нашите телескопи, който успя набързо да разглоби, смяташе да прожектира нашите образи, след като ги заснеме на лентата.

Ние не възразихме повече. Ако всичко излезеше тъй, както предполагаше, това бе надеждно хрумване. За изпълнението му работихме цели два дни. Най-трудно беше с прожекторите, те трябваше значително да се променят. До вечерта на втория ден успяхме да приготвим всичко необходимо за „представлението“.

С нетърпение дочакахме нощта. Включихме цялата батарея и аз натиснах бутона за електросън. След около три часа аларменото устройство ни разбуди. Бяхме се уговорили да наблюдаваме, без да мърдаме от местата си. Но Александър не издържа и изскочи от кораба. Докато погледнем през люковете, чухме нещо, което ни изуми. Руснакът се смееше гръмогласно, както само той умееше. Излязохме бързо навън. Заварихме го да се превива, като се държеше с една ръка за стомаха, а с другата сочеше напред...

На десетина крачки пред нас се движеше някакво животно, голямо колкото куче, но повече прилично на заек. То се щуреше напред-назад, ужасено от гледката, която се разкриваше пред очите му. Изобретението на Поли действуваше отлично. Ние, т.е. нашите малко разкривени, но все пак достатъчно ясни образи, се приближаваха от всички страни към нещастното животно. В старанието си да увеличи броя на хората Поли беше използвал и една двойно пречупваща леща, та сега два Яна, два Александра и два Нордстена крачеха глупаво усмихнати и с вдигнати ръце към „заека“. Изведнъж животно изръмжа и в неистов страх се втурна към единия от двамата Яновци. Не срещнало никаква преграда, то изчезна след миг, навярно доста учудено от лесното си освобождение.

Увлечени единствено от мисълта за човека, ние бяхме забравили възможността да се появи друго същество, което

да обърка плановете ни. Та нали всяко тяло, излъчващо топлина, можеше да задействува инфракамерата!

Прибрахме се развеселени в кораба. Дълго си говорехме за нещастния заек и злополучното ни изобретение. Заспахме едва призори.

На следния ден обаче се случи нещо, което никой от нас няма да забрави. Станали късно сутринта, ние се бяхме събрали в трапезарията и обмисляхме поредния план за действие. Поли се беше въодушевил от някаква нова система от камери, звънци и леци и разпалено я излагаше. Ян мълчаливо приготвяше кафето и тъкмо посегна към чашите, когато откъм входа на звездолета долетя отчаян вопъл на човек. Един безкраен миг останахме вцепенени на местата си, после се втурнахме навън...

Пред кораба видяхме проснат по очи човек. Лежеше неподвижно, сякаш останал без капчица сила. Надвесих се над него и го обърнах по гръб. Той вдигна с мъка ръка, като че искаше да ни отстрани от себе си, след това се отпусна и не помръдна повече. Беше мъртъв.

Стояхме край него неми и неподвижни. Не можехме да си обясним нищо. Този път човекът сам бе дошъл при нас, без да се страхува и без да се крие, но колко печален край имаше тази първа среща. Така ли си я представяхме ние?...

Веднага ни направи впечатление, че лицето на мъртвия е силно зачервено. Но това не бе естествена червенина; кожата му имаше кафявожълт цвят. Приличаше по-скоро на обрив като при треска. Човекът носеше същата дреха, както на снимката, а на краката си имаше своеобразни ботуши от мека кожа. Сбръчканото му лице издаваше напреднала възраст. Имаше малки очи, дребен нос и клепнали неголеми уши. Цветът на косата му беше пепелявосив, брада почти нямаше. Широките му рамене не отговаряха на късия труп и крака.

Забравил всякаква предпазливост, отметнах дрехата му. На много места по тялото се виждаше същият особен изрив, както по лицето. Сигурно е бил много болен. Това

ни обясняваше и защо е дошъл при нас — да търси помощ. Ужасът от близката смърт го е накарал да преодолее страха си от нас, неизвестните за него същества...

— Вижте, вижте! — извика в това време Поли. — Какво ли е това там?

Далече в равнината се забелязваха две фигурки. Поли донесе един далекоглед.

— Има още двама — каза той, сваляйки далекогледа от очите си. — Стоят и гледат насам.

— Вероятно са били с него — казах аз.

Спогледахме се.

— Да им го занесем — предложи Ян. — Ще разберат, че не им мислим зло, щом видят, че го носим.

— Правилно — подкрепи го физикът, — но все пак да си вземем и оръжие.

Александър се възпротиви, а Поли го изгледа гневно.

— Не знам дали тия господа са запознати с десетте божии заповеди. Ще се съгласиш, драги Саша, че няма да бъде много забавно, ако изведнъж им се сторим несимпатични и решат да ни очистят.

— Не — каза твърдо Александър, — не бива да носим оръжие!

— Ти може да не взимаш, но у мен тече завоевателската кръв на моите прадеди, затова ще си мушна едно квантово пистолетче в джоба.

Поставихме мъртвеца на една носилка и тръгнахме. Напред вървахме Александър и аз, хванали носилката, а зад нас крачеха Поли и Ян. От време на време Поли ни осведомяваше за поведението на двамата непознати. Стояли все така изправени на хълмчето с лица обърнати към нас, неподвижни като статуи.

Усещах, че с всяка стъпка пулсът ми се ускорява. Когато доближихме толкова, че да можем ясно да ги виждаме, тръгнахме още по-бавно. Бяхме обвзети от най-различни чувства в този невероятен час. Не виждах лицето на Александър, но в походката му се чувствуваше напрегнатост. Той често се поспираше, хващаше по-удобно

носилката и отново тръгваше напред. Спокойствието в израза на Ян беше твърде силно, за да бъде естествено. А по лицето на Поли блестяха ситни капчици пот. Без да вади ръката си от джоба, той току мълвеше на английски:

— О, стара Англио! О, стари Поли!...

Наближавахме. Двамата не помръдваха. Не направиха и никакъв знак, сякаш гледаха някъде през нас. Епсилон бе достигнал зенита и лъчите му огряваха цялата равнина. Стъпките ни глъхнеха в меката почва, без да нарушават тишината...

На десетина метра от целта напрежението достигна своя връх. След няколко крачки Александър спря. Ние — също. Двамата отсреща не помръдваха от местата си. Така стояхме неподвижни, близо едни до други, жителите на Земята и жителите на тази чужда планета. Непознати, плахи и мълчаливи. Деляха ни само десетина метра... Не, деляха ни милиарди километри и цяла вечност. Затова сега никой не се решаваше да направи първата крачка...

Първата крачка!... Тя се падаше на нас. Но ще съумее ли човекът от Земята да се свърже с човека от Епсионовата планета?... Ще успее ли да обясни той, че всички ние сме деца на една и съща майка, че сме братя в името на живота, че имаме обща съдба и бихме могли да си помагаме?... Че трябва да си помагаме!...

Изведнъж, без да промълви дума, Александър остави носилката и тръгна напред. Вървеше с изправена глава и пламнали очи. Блясъкът на Епсилон се отразяваше от косите му и те приличаха на разтопено злато. На половината разстояние той спря и вдигна ръка за поздрав. Тогава по-едрият от жителите на планетата тръгна също напред — бавно, стъпка по стъпка, без да сваля поглед от очите на Александър. На две крачки от него се спря и протегна ръка с дланта нагоре.

Това бе среща на два бога!

Човекът от планетата изрече нещо. Звуците, които произнесе, бяха напевни и слети.

— Преведи, ако можеш! — пошушна Поли на Ян.

Александър посочи носилката. Другият уплашено вдигна ръце и отстъпи назад.

— Струва ми се, че не го искат — обърна се Александър към нас.

При тези думи непознатият започна да прави бързо най-различни движения и гримаси. Сочеше носилката, сочеше гърдите си, хващаше се за главата и залиташе.

Досетих се какво искаше да каже. Страхуваше се да докосне дори тялото на умрелия. Сигурно болестта го ужасяваше. Докато се чудех как да намерим общ език, другият, който стоеше все още на хълмчето, издаде някакъв едносричен звук. Другарят му се втурна веднага към него, но на няколко крачки спря и простена мъчително. Обърна се към нас и посочи другаря си, като започна да прави същите бързи движения и гримаси. Изтичахме до хълмчето. Човекът, който стоеше там, беше значително по-дребен, с гладко лице и по-нежни черти — още момче. Бащата (решихме, че възрастният му е баща) непрестанно удряше главата и гърдите си и все сочеше лицето на момчето. На места то беше придобило същия червен цвят, както обрива върху тялото на мъртвия.

Една мисъл завладя цялото ми съзнание — трябва на всяка цена да помогнем.

— Бързо носилката! — извиках аз.

Когато поискахме да го хванем, момчето се опита да се противи, но бащата издаде някакъв заповеден звук и то се подчини безропотно. Тръгнахме бързо към звездолета. Бащата отначало вървеше подире ни, но после свърна и се запъти в друга посока...

На кораба нямахме универсален апарат за диагнози. Това сложно и прецизно устройство беше твърде обемисто, за да можем да го вземем. Разполагахме само с уреди за проследяване на сърдечната дейност и кръвообращението. При лекарствата, които притежавахме, това беше достатъчно за нас.

Не се и съмнявам, че момчето страда от остро инфекциозно заболяване, причинено вероятно от вирус. В

нашата аптека се намираха много антивирусни средства, но срещу определени групи вируси. Можех ли да си правя експерименти, като ги изпробвам едно след друго? Един мой приятел, бактериолог от Япония, ми беше дал, преди да тръгнем, осем ампули от тяхното най-ново универсално антивирусно средство, СВ-1, което още не беше пуснато в масово производство. Тях пазах като последен резерв за по-специални случаи.

Няколко часа след като стигнахме на кораба, нашият пациент получи силна треска. Направихме му инжекция за спадане на температурата. Не действа. Опитвахме и други обикновени средства, но все без резултат. През нощта момчето загуби съзнание.

Когато сърдечната дейност започна чувствително да се влошава, инжектирах СВ-1. Универсалният антивирус действа добре. На сутринта болното дойде в съзнание. Кризата премина. В широко отворените му очи се смесваха учудване, страх и покорство. Мъничките гърди се повдигаха тежко. Въздухът излизаше през полуотворената уста с хриптене. Едно болно дете. Едно дете като всички други по света, само че с по-различен цвят на кожата и по-друга конструкция на тялото.

Не бяхме мигнали цяла нощ, не се отделяхме от него и сега. За нас неговият живот беше станал вече извънредно скъп. Беше се превърнал в наша единствена грижа.

Към десет часа сутринта момчето получи нов пристъп, по-силен от първия. Пулсът му спадна, температурата рязко се повиши. Инжектирах го отново със СВ-1. На обяд направих трета инжекция. Тогава Александър ме докосна по рамото.

— А ако се разболеет някой от нас?...

Нито за миг не бях помислял за това. Сините очи на Александър не изразяваха нито страх, нито укор и тъкмо това ме накара да почувствувам тежестта на моята отговорност към екипажа. Имах ли право да решавам сам? Не върших ли предателство срещу доверието на моите

хора?... Но какво значеше това — „моите хора“? А болното същество пред нас — не беше ли човек?

Александър изглежда разбра всичко, защото тихо се отдалечи и не каза повече нищо.

Минаха още няколко напрегнати часа. Положението на момчето оставаше непроменено. Дишаше едва-едва, изгаряше от температурата. Ние седяхме край леглото и чакахме, потънали в мълчание. Само уредът за сърдечната дейност изтракваше от време на време. Изведнъж Поли запя с пресипналия си глас. Тихичко и дрезгаво физикът Роберт Поли пееше приспивна негърска песен. Спогледахме се. Ян седеше невъзмутим, само наведе глава и започва да рови нещо в дълбокия си джоб. Очите на Александър овлажняха.

По едно време Поли се обърна към мен.

— Анри, ще оживее ли?

Вдигнах рамене.

— Направи му още една инжекция! Те помагат.

Сега трябваше да им съобщя онова, което бях длъжен.

— Ако употребим още една ампула, ще остане СВ-1 само за един от нас.

Сякаш всеки звук в кораба заглъхна. Четири мозъка заработиха като форсирани двигатели. Четири съвести поведоха мъчителна борба с инстинкта... Пръв наруши мълчанието Поли. Гледайки в пода, той каза бавно и някак уморено:

— Направи още една инжекция, Анри! Те му помагат.

Погледнах към Александър; той кимна с глава и незабележимо се усмихна. На въпросителния ми поглед Ян само повдигна рамене. Помислих и за себе си — бях изключен от сметката, щом другите трима са съгласни. Извадих спринцовката от стерилизатора...

На другия ден момчето беше въвн от опасност. Завършвах последния преглед. Александър ми помагаше, а Поли се суетеше край нас, без да крие радостта си.

— Ще оздравее — казах накрая аз.

— Ура! — извика Александър.

Тържествуващият му възглас бе прекъснат от звън на разбити стъкла. Обърнахме се. Ян стоеше до аптекката и гледаше към пода. В краката му се търкаляха на късчета последните ампули СВ-1. Полякът изправи глава и без да мигне, каза:

— Изтървах ги!

После с присъщата си невъзмутимост Ян Разумовски се отправи към другата част на кораба.

И тогава Поли се разсмя:

— Ех, че си хитрец, Ян!

Ние с Александър се усмигнахме само...

10 октомври.

На другия ден изписахме нашия болен. Момчето се изправи до звездолета и се огледа. После се обърна към нас, погледна ни и разпери отчаяно ръце. Сигурно искаше да ни каже нещо на раздяла. Поли се приближи до него и сложи ръка на рамото му.

— На добър час, приятелче. И се отбий пак при нас, ще пием по чаша чай. Ти може би не знаеш, но всеки сериозен човек пие следобед чай. Не забравяй! Към шест часа по Гринуич... пардон, по местно време. Хайде, бъди здрав!

Новият ни приятел ни изгледа още веднъж и мълчаливо се обърна. След това се понесе с невероятна бързина из равнината. Трябваше може би да го последваме, за да разберем къде живее. Но аз се безпокоях за здравето на екипажа. Необходимо бе веднага да се вземат предпазни мерки, затова дезинфекцирахме целия кораб, подложихме се на облъчване с ултравиолетови лъчи, а аз раздадох на всички витамини и укрепващи вещества. Така изминаха два дни, без да се случи нещо забележително...

Чичо Андри затвори дневника.

— Дотука!

— Защо? — учуди се Юли.

— А ако дядо ти се върне днес?... Нали няма да намери дневника на мястото му?

Чичото имаше право. От няколко дни очакваха професор Северин. Сигурно със самото си идване той щеше да отвори касата. Тази мисъл изведнъж подсети Юли и за нещо друго, което го измъчваше от вчера насам...

— Ти каза, че дядо е един от най-върлите противници на теорията за сходството, нали?

— Да! — съгласи се чичо Андри.

— Ама още ли държи за своите си теории?

— Не би се отказал за нищо на света от тях. Какъвто е упорит...

— Тогава всичко ми е ясно — каза пребледняло момчето. — Дядо ужасно се е ядосал, когато е разбрал, че неговата теория не е вярна. И за да не се изложи, е скрил дневника...

Чичо Андри го погали замислено по главата.

— Дядо ти действително е странен човек, Юли, но не вярвам да извърши толкова недостойно нещо. Затова да не гадаем напразно, преди да сме прочели всичко докрай. — Той стана и взе дневника със себе си. — Чакай ме рано сутринта. Тогава ще си изясним всичко и ще видим какво да правим. А сега лягай бързо да спиш и не се занимавай повече с никакви глупави мисли. Лека нощ!

— Лека нощ!

Юли остана сам. Лежеше със затворени очи, ала му се струваше, че няма да заспи. Мислите му летяха надалеч, носеха се покрай непознати слънца и планети, край метеори и астероиди, прекосяваха мъглявини. Червени като огнени рубини звезди пръскаха зари и блясък. Други сияеха със студена синкава светлина. Милиарди късчета материя, искрящи като острия на ножове, се носеха навред в мрака...

Със своя космичен кораб Юли пътува към тайнствената планета на звездата Епсилон от Еридан. С шеметна бързина отива той да помогне на експедицията. Но ето че в далечината пред неговия звездолет се мярва нещо, което го кара да включи всичките мощности на двигателите. Върху екрана в командната зала се вижда друг космичен кораб, на дядо му. Професор Северин се усмихва подигравателно и вика: „Напразно си тръгнал, отдавна са загинали. А те лъжат, че са срещнали хора. Моята теория не го допуска! Моята теория...“

Юли свива презрително устни и отминава напред. Неговият кораб е нов, много по-мощен, и той скоро изчезва в мрака...

Ето, Юли вече е пристигнал на планетата. Четирма души идват към него и му казват: „Знаехме, че ще дойдеш, Юли. Чакахме те!“ Роберт Поли държи за ръка момчето, което са спасили от ужасната болест. То се е научило вече да говори на земните езици и сега казва:

— Как си, Юли?...

Юли отваря очи и вижда загриженото лице на майка си.

— Как си, детето ми? — повтаря тя.

— О, мамо, най-сетне си дойде — извиква той и се хвърля в прегръдките на младата жена.

Тя бърше изпотеното му чело и лицето ѝ става по-загрижено.

— Какво ти е, Юли? Станал си вир вода. Да не се е повредил терморегулаторът на стаята?

— Нищо ми няма — отвръща замислено момчето, осъзнало едва сега, че всичко е било само сън. — Нищо ми няма, мамо.

Юли вече бе закусил, когато в стаята влезе чичо Андри.

— Какъв ден, а? — каза вместо поздрав той. — Ако искаш да се поразходим малко, пък след това...

— Нали лекарят забрани да излизам! По-добре...

— Напротив, настоя само вчера да лежиш.

— Да, ама първия път като ме преглеждаше, каза три дни. Ако не вярваш, питай мама! Пък и не ми се излиза толкова рано.

— Добре, добре — кимна напълно сериозен чичо Андри, но очите му се усмихваха. — Както искаш. Тогава да четем, а?

Момчето веднага се настани в леглото.

— Хайде!...

12 октомври.

През тези два дни никой не се почувствува неразположен. Вярвахме, че сме се отървали от опасната болест, но все пак бяхме нащрек. Заболяването не преставаше да ме вълнува. Не можех да реша какво е точно. Преди много години хората не са могли да култивират вирусите вън от живата клетка и това е било най-голямата пречка в борбата им срещу тях. Днес е възможно създаването на подходяща изкуствена среда, но за това са необходими сложни апарати и вещества, каквито не бяхме и мислили да взимаме със себе си. Тъй че ако някой от нас се разболееше, положението ни щеше да стане твърде неприятно. Затова горях от желание да определя някак болестта. Борбата е винаги по-лека, когато неприятелят е известен. А искаше ми се и да помогнем на нашите нови приятели...

Днес сутринта намерихме пред кораба купчина плодове, подобни на земните картофи, и четири дрехи от съвършено мека блестяща материя. При по-внимателно разглеждане разбрахме, че са от кожа на някакво животно. Нямаше следи от козина и предположихме, че допълнително е обработвана. По кройка дрехите приличаха на техните наметки, само че — от много по-добро качество.

— Милите — каза трогнат Александър, — донесли ни подаръци!

Той разряза един от картофите, помириса го, после спокойно си отхапа парче от него.

— Вкусно ли е? — осведоми се Ян.

— Не особено, но не желая да ги обидя.

— Че тях ги няма! — възрази Поли.

— Дори и тогава не желая да ги обиждам — упорствуваше Александър.

— Може би си ги приготвят по някакъв начин — каза Ян.

— Може би! — съгласи се безстрастно астронавтът и продължи да яде.

Докато траеше разговорът, Поли успя да навлече една от дрехите.

— Как изглеждам? — попита той.

Избухнахме в смях. Наметката едва достигаше до кръста на дългокракия физик. Това обаче не му попречи да я носи цялата сутрин и даже да заяви, че никога не се е чувствувал по-добре облечен.

Подир обяд забелязахме, че към кораба идва човек. Познахме го едва като наближи — нашето момче. На пръв поглед те всички си приличаха. Както на нас, европейците, ни се струват еднакви китайците или негрите, докато не ги опознаем отблизо.

На няколко метра от кораба момчето спря. Поли излезе да го посрещне и приятелски го потупа по рамото. То се сви от уплаха. Изглежда този жест изразяваше съвсем други чувства сред тях. После улови физика за ръкава и го задърпа нанякъде. Поли тръгна послушно подире му. След двайсетина крачки момчето отново спря и се обърна към нас, като направи движение, сякаш ни дърпа от разстояние.

— Вика ни — каза Ян.

Тръгнахме към тях. Нашият приятел пак дръпна Поли за ръкава и продължи. От време на време се обръщаше, за да се убеди, че го следваме.

Вървахме повече от час. В подножието на нисък скалист хълм водачът ни спря. Измъкна отнякъде дебела тояга, с която ловко отмести грамаден блок мъх от меката почва. Под него се показва достатъчно широк отвор, за да влезе човек. Момчето се вмъкна вътре, подаде само главата си и ни направи знак да го последваме.

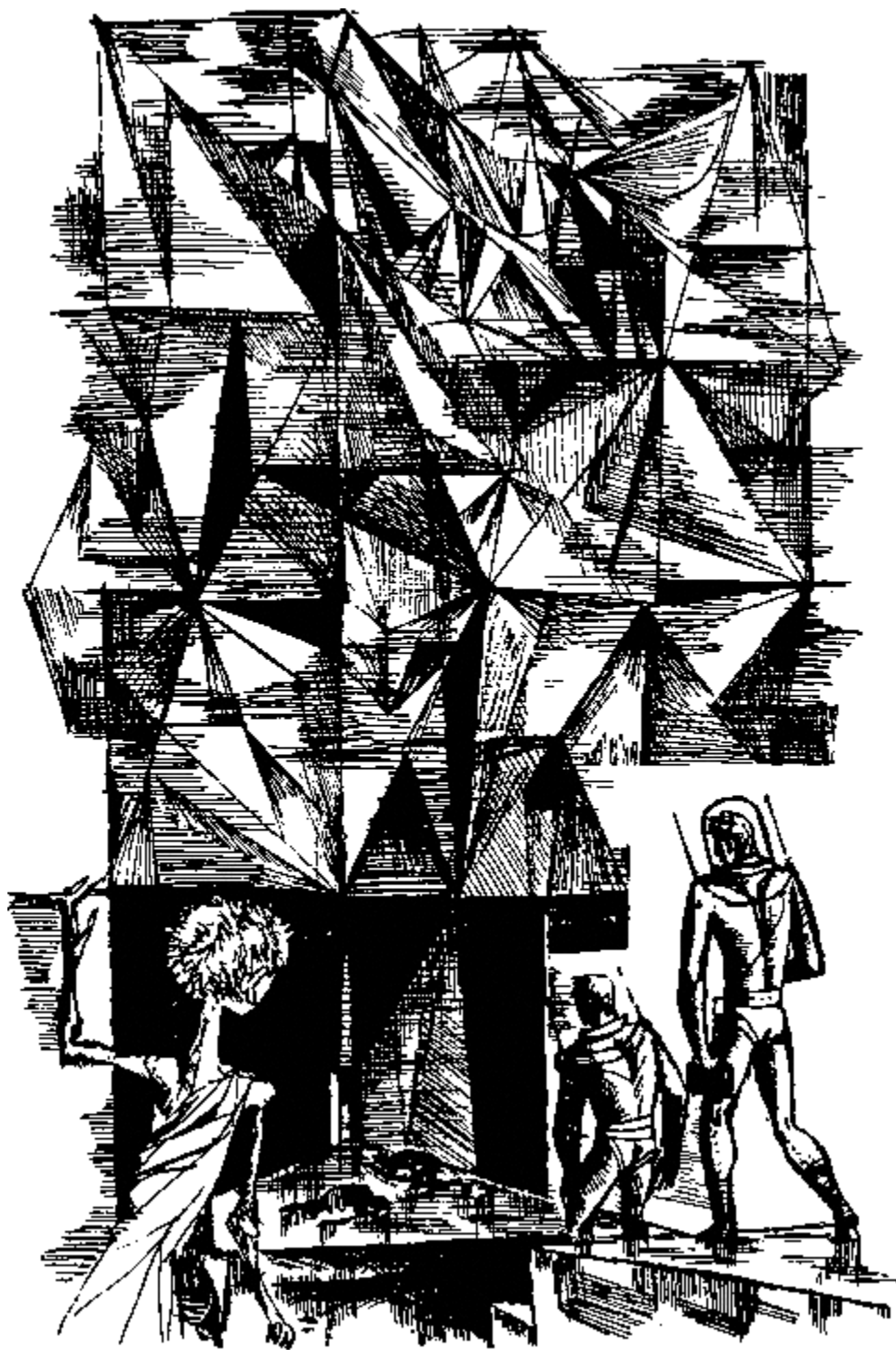
— Чай ли ще пием, приятелче? — опита да се шегува Поли, но гласът му прозвуча неестествено.

— Влизай, влизай — подкани го Александър отзад.
— Няма опасност.

Един след друг се вмъкнахме в отвора. Посрещна ни толкова плътен мрак, че трябваше да вървим пипнешком. Ако знаехме къде отиваме, щяхме да си вземем фенерчета. Скоро забелязахме дрезгава светлина. Озовахме се в полутъмна зала, която се разширяваше към дъното. Някъде оттам струеше меката синкава светлина. В полумрака се открии друга човешка фигура и тръгна към нас. Вървеше бързо, като човек, който познава пътя.

Изведнъж ние се заковахме на местата си от изненада. На десетина крачки от нас човекът стана двоен. Раздвои се в най-точния смисъл на тази дума. Момчето се завтече насреща му и когато го доближи... също стана двойно. Поли подсвирна от учудване... След малко обаче всичко се изясни по един твърде весел начин. Ян, който беше избързал, изведнъж изохка. При това нещо изтрополя и той се наведе да го търси, като ни предупреждаваше:

— Тук има прозрачна стена, внимавайте! Вляво, вляво... — Протегнах ръка и докоснах стената — хладна стъкловидна маса. В този миг чухме смеха на Ян — нещото, което търсеше на земята, се оказа джобният му прожектор. Не се сетил, че е в него, докато не изпаднал от джоба му при сблъскването. Като продължаваше да се смее на разсеяността си, Ян натисна копчето. Лумна светлина.

Пред очите ни се разкри възхитителна гледка. Намирахме се до грамаден кристален блок, който пречупваше двойно светлината. На него се дължеше странното раздвояване на нашите домакини. Но не това привличаше погледите ни сега. Цялата пещера беше

изградена от гигантски кристали. Сякаш дошъл от света на приказките кристален дворец. Стените, сводовите и многобройните колони бяха прозрачни като водата на планински поток. Ние губехме представа за действителността, защото светлината бе истинска пленница на кристалите. Лъчите на прожектора се отплесваха, просветваха, раздвояваха, събираха, запалваха се отново в мрака и изгаряха в багри и блясък.

— Не им е лош апартаментът — възкликна одобрително Александър.

Продължихме пътя си, водени от мълчаливите си водачи. Скоро пристигнахме на едно широко място. Бащата хлътна в някаква странична ниша, издълбана от човешка ръка. След миг го намерихме край постеля от кожи и мъх, върху която лежаха трима души. Той ме погледна изразително, посочи бедрото си и направи движение, като че ли се убожда... Уви, отново имаха нужда от нас.

Обърнах се към другарите си — те стояха смутени зад мен. И те разбираха какво се иска от нас, и те знаеха, че сме безсилни да помогнем. После се надвесих над болните — жена и две деца. Открих гърдите на едно от децата — същият ужасен изрив в невероятни размери. Поклатих мрачно глава и казах:

— Безнадеждно!

В същия миг бащата издаде отчаян стон. Бях поразен. Нима разбираше думите ми? Човекът се вкопчи в ръката ми и заговори бързо-бързо на своя напевен език. От устата му се лееха непознати слова, от които разбирахме само едно — отчаянието и молбата за помощ. Тях чувствавахме не толкова в думите, колкото в тона и израза на очите му.

— Анри, дай им поне нещо против високата температура! — обади се Поли.

Човекът веднага млъкна, а ние се спогледахме отново. Аз винаги носех със себе си няколко таблетки. Бръкнах в джоба си, за да ги потърся, и се огледах наоколо за вода. Човекът веднага извика нещо на момчето и то

изчезна някъде. След малко се върна със съд, пълен с вода...

Изненадата ми нямаше предел. Този човек отгатваше всяко мое желание. Реших за сетен път да се уверя в това чрез един последен опит. Казах си на ум, че ми е необходима светлина, за да ги прегледам по-добре. И когато видях да лумва край мен огънят на един светилник, аз залитнах...

— Това е невъзможно! — извика Юли.

Чичо Андри се усмихна.

— Не се ли сещаш?... Най-чиста проба телепатия.

— Ама той просто всичко разбирал, а пък нали хората от планетата са... как да кажа... по... по-първобитни от нас.

— Телепатията не е качество, присъщо само на цивилизования човек — възрази чичо Андри. — У много първобитни племена тя се среща повече, отколкото у европейците. Нещо подобно на телепатия се наблюдава и при животните, които нямат възможност да си служат с реч и писменост, за да си съобщят разни неща. С други думи, тук важи принципът за компенсация. За сметка на някое недоразвито или изобщо несъществуващо качество се развива повече някое друго, което до известна степен компенсира отсъствието на първото. Ето — хората на планетата са на по-ниско умствено равнище. За сметка на това пък имат силно развита телепатична способност. Благодарение на нея те са разбирали кога всички в звездолета спят или кога ги няма и само тогава са ходели там.

— Та те като... ясновидците, бе чичо...

— Я не говори глупости. Ясновидци!... Добре де, и аз съм ясновидец. Искаш ли да ти предскажа нещо?

— Хайде да те видим!

Чичо Андри се изправи, притвори съзерцателно очи и простря напред ръка.

— Край теб витае нещо загадъчно, млади човече — каза с внушителния си бас той. — Скоро ще си дойде дядо ти от далечен път. Внимавай, пази се! Забъркали сте някаква история с чичо ти около една каса, която няма да...

— Хитрец! — извика Юли. — Ама че ясновидец!

— А ти какво си мислиш? — седна в креслото чичо Андри. — Това е то ясновидството. Да отгатнеш по телепатичен път чуждите мисли и да ги изречеш гласно. Това са правели ясновидците. Но те никога не са могли да предсказват случайни събития. Аз не мога например да предскажа, че утре ти ще счупиш стъкления космичен кораб над леглото ти.

— Кой? — сепна се Юли и се обърна толкова рязко, че с лакътя си блъсна корабчето и то падна с трясък на пода.

Юли загледа пребледнял блестящите късчета, невярващ на очите си, а чичо Андри избухна в продължителен смях. После взе дневника и зачете с дълбокия си глас...

... И когато видях да лумва край мене огънят на един светилник, аз залитнах. Толкова силно развита телепатия не бях наблюдавал никога преди това. Оставаше обаче неразрешена още една загадка — познанията, които тези хора имаха по геометрия, защото те очевидно не отговаряха на тяхното обществено развитие...

Скоро се убедихме, че епидемията не беше позната на нашите нови приятели и те не знаеха как да се борят с нея. Те не взимаха никакви предпазни мерки срещу болестта и се оставяха с едно почти животинско примирение в страшните ѝ прегръдки. За съжаление бях убеден също, че и ние не можем да направим нищо. Жената и двете деца бяха загубени. Едва ли болестта щеше да пощади и останалите.

Нещастният човек все още не беше загубил надежда, че ще помогнем. Той ту започваше да ни говори нещо и да жестикулира безспир, ту оставаше ням и неподвижен, обзет от пълно отчаяние. Сегиз-тогиз от различните кътчета на пещерата се подаваше някоя любопитна глава, но никой не се приближаваше. Беше ги страх от болестта.

— Андри, все още ли смяташ, че това е петниста треска?

Вдигнах очи. Ян ме гледаше въпросително. Свих неуверено рамене. Предния ден бях казал, че тази болест ми прилича само на едно земно заболяване — петнистата треска от Скалистите планини.

— Не знам вече какво да мисля, Ян... Съвсем се обърках.

— Прощавай, че ти се месея — продължи полякът, — но аз съм се занимавал доста с медицина. На времето това беше втората ми страст. Не бих се и обадил, ако ти не беше повече биолог, отколкото лекар, още повече космичен лекар... Откъснал си се от обикновените медицински прегледи и диагнози, вече...

— Какво предполагаш? — попитах го направо аз.

— Обърна ли внимание, че всички болни кашлят доста характерно?

Кимнах утвърдително.

— И кихат! — добави Ян. — Доколкото си спомням, това не са типични симптоми за едно тифусно заболяване от рода на петнистата треска.

— Съгласен съм — казах аз. — И какво предполагаш?

— Страх ме е да не ме вземеш за луд, но аз съм повече от сигурен, че това е... обикновена дребна шарка.

Отстъпих крачка назад. Как можеше да се шегува Ян? Той обаче ме гледаше най-сериозно в очите.

— В такава невероятна форма? Не може да бъде, Ян!

— Защо една болест, която на Земята не предизвиква никакви тежки последици, да не се проявява по съвсем друг начин тук?

— Но вирусът трябва да е един и същ!

— Вирусът, вирусът... Тук той може да бъде много по-устойчив от земния. Защо да не е възможно по същата логика тукашните хора да понесат твърде леко някое от най-опасните земни заболявания, а именно шарката да е страдание, с което техният организъм не може да се справи.

Ян се приближи към болните.

— Виж, обривът е най-силен на гърдите.

Думите на нашия филолог ме объркаха толкова, че с мъка успях да си събера мислите. Седнах и улових с две ръце пламналата си глава. Поли забеляза смущението ми, дойде и клекна до мен.

— Какво става, Анри? Какво ти надума нашият филолог?

Погледнах го. Изглеждаше загрижен. Лицето му, изразяващо вечно безпокойство и припряност, беше унило и той напразно се мъчеше да прави смешки.

— Струва ми се — продължи с друг тон Поли, — че тия хора са обречени. А никога не ми се е искало тъй силно да помогна някому, както сега. Мисля си, че ако ги оставим да изгинат, ние сме само едни надути грандомани и нищо повече. Изобщо цялото ми суетно задоволство, че съм земен човек, се изпарява при тази мисъл и аз, Роберт Поли, доктор по физика, отивам по дяволите... Трябва да измислим нещо, Анри! Нали уж ние, хората, сме много изобретателни! Кажи какво да направя? Да ги облъча с ултравиолетови лъчи, да ги облъча с рентгенови или гама лъчи?...

Неговите думи ми подеждоуваха ободрително. Само преди месец всички от екипажа се бяха изправили пред безнадеждността и едва ли нещо беше в състояние да им вдъхне вяра. А ето ги сега — забравили своята съдба, те искат на всяка цена да помогнат. Да помогнат на едни до вчера непознати нам същества... И аз мисля, че човекът никога не може да бъде излишен! Човекът никога не може да бъде отчаян, щом някой някъде се нуждае от помощта му!

— Поли — рекох аз, — имаш ли доверие в Ян?

Поли се надвеси над ухото ми и произнесе:

— Безгранично. Този поляк е брат на самия дявол, но добрият брат.

— Добре, ако Ян излезе прав, смятам, че ще успеем да направим нещо.

— Какво мисли той?

— Че нашите приятели са болни от...

На това място аз също като Ян замълчах.

— От?

— Дребна шарка.

Както беше клекнал, Поли седна на земята.

— Боже, пази кралицата! — възкликна той, макар че и последната царска особа отдавна не съществуваше. — Анри! Човече!

— Дори все повече започвам да се убеждавам, че е прав! — допълних спокойно аз.

— Слушай — каза тогава физикът, — свикнал съм да преживявам всякакви изненади, професията ми е такава. Няма да се учудя например, ако заявиш, че ние не сме хора, а ихтиозаври в ембрионален стадий. Няма да се учудя, ако кажеш, че Англия никога не е била остров, че в Лондон е изригнал Попокатепетел, или че чаят е противно питие. Но да ми разправяш, че тия нещастници мрат като мухи от дребна шарка и да ме гледаш в очите с израз на някакъв смахнат Пастъор, това вече е прекалено!

— Чакай, чакай — опитах се да възразя аз, но Поли се обърна към Александър и извика:

— Саша, ела, моля те, да свидетелствуваш, че север винаги се намира срещу, а не до юг! Ела, докато нашият шеф има още капка мозък в главата си!

Александър се приближи зачуден към нас.

— Боледувал ли си от дребна шарка? — посрещна го Поли.

— Като дете.

— И си още жив?

Тук вече не издържах.

— Работата не е до шеги, Поли. И аз бях не по-малко изненадан от теб. Но защо не приемеш, че съпротивителната сила на тези хора срещу вируса на шарката е много слаба? Разсъждавай сам — клиничната картина е същата. Освен това никой от нас не се е разболял. Не е ли това последното доказателство, че...

— Какво ли има още да преживея на тази планета? — въздъхна трагично Поли.

Скоро след това ние съставихме план за действие. Ако епидемията беше предизвикана действително от шарка, то у нас, които бяхме прекарвали болестта още като деца, има създаден имунитет. Нашите организми бяха изработили противотела, които унищожават вирусите. От нашата кръв можеше да се приготви серум — нещо като ваксина. Инжектиран на болните, той можеше да подобри положението им, дори да ги излекува. Ние не рискувахме нищо — по някакви си двеста кубика кръв...

Ян веднага се съгласи. Александър прие нещата съвсем естествено. А Поли заяви, че не би се противил, макар че ние сме нямало да разберем колко много означава това за един англичанин, че би трябвало да се дочака специално разрешение от парламента, че неговият жест едва ли ще бъде оценен по достойнство и че въпреки всички тези съображения той ще даде толкова кръв, колкото поискаме.

Решихме да се върнем на кораба и да приготвим с най-голяма бързина серума. Не беше нужно да обясняваме на нашите приятели — те бяха разбрали вече, че сме измислили нещо. Все така безмълвно бащата ни съпроводи до изхода на пещерата. Докато вървахме, чувах стъпките на още хора, които се движеха зад нас. Обърнах се на няколко пъти — десетина обитатели на пещерата ни следваха през цялото време и се потулваха в тъмните ъгли.

Излязохме навън, заслепени от силната светлина. По пътя разговаряхме за новите ни познати. Правеше впечатление, че колкото и силно да бе развито, интуитивното им чувство се отнасяше само до обикновени неща. Те предугаждаха по-елементарните ни мисли, разбираха онези наши намерения, които бяха свързани със зрителни представи. Но останаха напълно безучастни по време на разговора ни за шарката и вирусите.

И все пак кой от тях знаеше геометрия?...

15 октомври.

Не ни беше потребно много време, за да приготвим първата доза серум. Имах достатъчно неща за една обикновена лаборатория — епруветки, колби, термостат, центрофуга. Всички дадохме кръв. Всеки беше готов „да се източи“, както каза Александър, стига това да помогнеше на болните.

Докато взимахме кръв от Поли, той не престана да се шегува.

— Само не разбирам защо винаги се хилиш? — подхвърли Ян.

С игла във вената, Поли каза:

— На този свят, драги Ян, няма нищо по-висше от хумора. Особено когато е взел космически характер.

Полякът го изгледа изпод вежди, а Поли с достойнство посочи стъкленницата.

— Виж колко е хубава английската кръв. Най-красивата във вселената!

— Малко мирише на мухъл, но, общо взето, е добра — обади се Александър, когато бях избрал за главен помощник и сега настървено миеше съдовете.

Скоро първата доза серум беше готова. Решихме Ян да отиде и да я инжектира на болния, който е най-зле, а ние тримата да приготвим нови количества. Ян взе всичко необходимо и тръгна.

Свечеряваше се. Гигантският огнен Епсилон се спускаше и багреше небето в пурпурни и оранжеви пламъци. Ян вървеше на запад, точно срещу диска на залязващата звезда. Самотната му фигура се открояваше в пустото поле, обкръжена с ореол от блясък.

Чух до себе си гласа на Александър, който каза:

— Свети Ян, пратеник човечески!...

Действително гледката беше забележителна и символична. За мен тя добиваше съвсем особен смисъл, защото в този миг аз почувствувах, че призванието и дългът на човека не са ограничени само в едно кътче на

вселената. Нашата планета, нашата родна Земя се е разпукнала подобно на зрял плод и грижливо отгледаните ѝ семена се разпръсват из вселената. Семена на възвисяващото добро, което не може да остане затворено в една черупка. Ян, човекът от Земята, носеше сега своята кръв на едно друго човечество! Той вървеше по пустинната равнина на една планета и неговият живот придобиваше огромен смисъл. Ян, пратенико на хората, за сетен път ти доказваш, че само онова, което служи на живота, има някаква стойност... Върви, Ян!...

— Така ли е, Юли? — попита чичо Андри.

Юли мълчеше. Сега той беше там, при Ян и доктор Нордстен, при Поли и Александър, които му бяха станали толкова близки, сякаш ги познаваше, откакто се помни.

— Може би се умори? — осведоми се чичо Андри.

Момчето го погледна с укор.

— Да погледаме малко телевизия, сигурно ще предават нещо от Луната.

Юли възропта. Как можеше неговият чичо да не разбира, че той ужасно ненавижда всичките тези предавания, в които беше само зрител, където не можеше да помечтае, където всичко се поднасяше на готово.

Не, чичо Андри не беше глупав човек и ги знаеше тези неща. Той бе забелязал колко много се промени Юли от вчера насам, когато капризничеше и не можеше да си намери място. Чичо Андри много добре знаеше, че детският мир е неизказано по-богат от всичко, което може да му предложи днешният век на технически чудеса. Фантазията на едно дете не се нуждае от технически съвършенства — повечето хора трудно разбират това. Само за детето една обикновена картонена кутия можеше да бъде космически кораб и подводница едновременно... И чичо Андри разбираше, че най-добре е да чете този тайнствен дневник, който беше завладял и него самия не по-малко от детето...

21 октомври.

Онази нощ мина в очакване. Поли бе включил музикалния апарат и корабът кънтеше от весели мелодии, ние работихме оживено. Александър стерилизираше съдове за серума, а аз бях облякъл бялата престилка и

отново чувствах трепета, който винаги ме бе обземал в лабораторията.

Ян не се върна на сутринта. Изпитвахме лека тревога, която скоро прерасна в неясно предчувствие. Ръцете ми непрекъснато се потяха и трепереха. Изтървах една току-що приготвена стъкленица и ужасно се разгневих на себе си. Сякаш в нея бе заложен изходът от нашето положение и моята несръчност бе превърнала всичко в разбити стъкла...

Поли гласно изказваше възнението си.

— Ако този наш фокус успее, Анри, започвам да уча биология.

Александър поглеждаше от време на време навън, но не искаше да забележим, че също се тревожи, затова си даваше вид на извънредно зает с епруветките.

Ян не се завърна и на обяд.

— Ако не дойде до два часа, отивам аз — каза решително руснакът.

Двата часа изминаха, без Ян да се появи. Решихме да приготвим и последната доза серум, след което да отидем заедно. Но привечер търпението ни се изчерпа. Когато се запускахме по стълбата, видяхме връщащия се Ян. Вървеше съвсем бавно. Доближи и махна вяло с ръка за поздрав. Нищо не можеше да се отгатне от безизразното му лице.

— Да бяхме взели мумията на Тутанкамон вместо този тип — изръмжа под носа си Поли, защото полякът все още не продумваше. — По-добре щяхме да се разбираме с нея.

Все така бавно Ян дойде при нас, остави на пясъка малката чантичка и се отпусна до нея.

— Не действа — каза той.

Мълчахме съкрушени. Никога неуспехът не ми е тежал повече. Все пак опитах се да кажа нещо ободрително, но от устата ми не излезе нито звук.

Без да ни погледне, Ян продължи:

— Инжектирах майката. Вечерта температурата спадна и дишането се подобри. Пулсът се нормализира;

мислех, че се дължи на серума. Скоро обаче състоянието на жената рязко се влоши. Сутринта изпадна в безсъзнание и преди час свърши.

Ян подритна едно камъче погледна ни с безразличие и добави:

— Това е!

После се изправи и тръгна към кораба.

Поли го изгледа с присвити очи и каза високо:

— Говори за тези неща, като че ли прави разбор на някакво тъпо изречение!

Ян не се спря, а Александър веднага се запъти след него.

Навън останахме Поли и аз. Мълчахме. Серумът не действуваше...

Неусетно се бе стъмнило. Планетата няма спътник и тук звездите изглеждат много по-едри и блестящи. Вдигнах нагоре глава към искрящия небесен свод. Още като дете си бях въобразил, че съзвездieto Орион е мой закрилник и приятел, затова сега несъзнателно го потърсих с очи. Нямаше го. Чудно, по това време на годината трябваше да е там, горе!... Стоях поразен, после съобразих, че това е съвсем друго небе. Тук всичко е различно, дори и съзвездията. И въпреки това в този нов, съвсем необичаен и чужд свят човекът не можеше да избяга от себе си...

Серумът не действуваше...

Защо? Или беше слаб, или бяхме сгрешили диагнозата. За жалост и в двата случая не можехме да направим нищо...

— Анри, а защо да не вземем серум от момчето? Щом то се е излекувало...

Магнах с ръка.

— Не може, Поли. Антивирусният препарат унищожавя причинителя на болестта, но не създава имунитет. След няколко месеца момчето може пак да се разболее.

— Нашето момче? — не повярва Поли.

— Разбира се!

— Дяволска наука е тази — процеди физикът и изпадна в отчаяние.

Замълчахме.

— Анри — обади се по едно време пак той, — мислиш ли, че ще открият нашите сигнални ракети?

— За това ти трябва да си кажеш думата.

— Вярно — въздъхна той. — Попитах просто тъй. Нали знаеш, хората се успокояват по най-смешни начини. Всъщност вероятността е нула, почти нула.

Отново тежко мълчание надвисна над нас.

— Но те всички са обречени — избухна изведнъж Поли. — До един! Няма да има с кого да си кажем дума.

Неволно се усмигнах. Имаше нещо затрогващо в трагичността на неговото заключение. Погълнат от мисълта за тукашните жители, той забравяше, че ние съвсем не разбираме езика им, а техният живот би трябвало да ни е чужд. Но проумявах вълнението му. Поли виждаше у жителите на планетата преди всичко човека. Това бе неговата гледна точка и, струва ми се, единствено достойната. Интересно, щеше ли да се развълнува тъй същият Роберт Поли, ако научеше преди години, че епидемия унищожава безпомощните жители на някаква планета? Пак ли нямаше да спи цяла нощ? Това е съществен въпрос. Защото у нас чувството за дълг е несъзнателно ограничено от Времето и Пространството. Ние ще станем истински човеци едва когато тези граници отпаднат. Осъществената справедливост на Земята не означава, че задълженията на човечеството са свършили...

Някога хората са се тревожели какво ще правят, когато всичко в техния живот бъде уредено, когато страданията изчезнат и трудът се превърне в необходимост за духа и извор на радост. Сега знаем колко излишни са тези вълнения. Усъвършенствуването на човека — това е нарастване на чувството му за универсална отговорност. Някога се безпокоели, че хората ще се уеднаквят, ще се превърнат в подобни на работи схеми. А аз мисля, че преди двеста години хората са били много по-еднакви, отколкото

са днес. Еднакви в тъжната си загриженост да просъществуват и този ден, и следващия... Едва когато се разкъсат оковите на естествения егоизъм, у всеки човек се освобождават истинските сили на духа, несметно богати и разнообразни, създали пъстроцветната картина на нашето съвремие...

Пак беше вечер... Няколко дни след като Ян се завърна от безуспешната си мисия, ние с Александър стояхме пред кораба, всеки зает с нерадостните си мисли. Другите двама се бяха прибрали да спят.

Изведнъж слаб глас произнесе моето име. Беше полякът. Изтичахме в кабината му. Той лежеше на леглото си и стенеше мъчително. Включих осветлението и изтръпнах — Ян плуваше в пот, а лицето му гореше от висока температура.

— Какво става с тебе, Ян?

— Ако загубя съзнание, не ми правете инжекции! — каза бавно той. — Чуваш ли, никакви инжекции!

Случило се бе най-ужасното — епидемията не се смили и над нас...

— Но защо? — проплака Юли. — Нали е било шарка?

— Понякога придобитият имунитет не е достатъчен, Юли — каза чичо Андри. — После... те не са били сигурни в диагнозата.

— Ами ако и на Земята се появи някаква страшна епидемия?... Може ли една болест да унищожи всички хора?

— Няма опасност, бъди спокоен. Вече можем да се борим лесно срещу болестите. Но някога те са унищожавали живота на стотици хиляди хора. Чума, холера, тифус — това са били проклетия за човечеството. И все пак нито една епидемия не е успяла да погуби хората. След време тя като че се задушава, както прекалено буйната растителност умира от липса на въздух и влага. В природата съществува особено равновесие на силите и, забележи, винаги побеждава животът...

Юли слуша и пред очите му се появяват образите на онези, които в името на живота с готовност са жертвували себе си...

... Ето го стария Пастър. С обикновена стъклена тръбичка той изсмуква от разпенената уста на бясно куче пълната с ужасна зараза слюнка... Ами онзи лекар, който преля във вените си кръвта на болния от смъртоносната левкемия!...

Юли се вижда облечен в дълга бяла престилка. В ръката си държи спринцовка, пълна с вълшебен разтвор. Той побеждава смъртта, връща усмивките на хората, пресушава сълзите им...

Юли гледа към чичо Андри, но очите му не виждат нищо... Равният глас на биолога неусетно го връща на далечната планета...

В първия миг Поли и Александър се стъписаха. По лицата им пробягна страх, инстинктивният страх на живото същество. Но когато Ян изпадна в безсъзнание, двамата се хвърлиха към постелята му. Ян лежеше неподвижен, изгарящ от треска. Гърдите му се отпуснаха и повдигаха, сякаш върху им лежеше товар.

— Казвай какво да направим? — извика Александър.

— Ще поддържае сърцето.

В очите на руснака блеснаха сълзи.

— Знаеш ли ти какво сърце има той?... Ако се случи нещо с него, никога няма да...

— Довърши, Саша — подхвърлих аз. — Кажи, че аз съм виновен, че заради мен ви сполетяха всички нещастия!... Или не ти достига смелост?...

Александър ме гледаше втренчено. Скулите на лицето му изпъкнаха, веждите застрашително се събраха. Тихо, но със сдържана ярост, той изрече:

— Глупак!... Анри Нордстен, ти си глупак!...

Когато приготвих спринцовката, Ян като по чудо дойде в съзнание.

— Какво е това? — попита уплашено той.

— Кардиак.

— Да не лъжеш?

— Кардиак, бе човече! Какво те прихваща?

— Добре! — Той отново затвори очи и продължи: — Не мога да понасям други лекарства, затова... Запомни добре, Анри, организмът ми не понася други лекарства! Да не направиш някаква глупост!

— Няма, Ян, спи спокойно!

Нощта минаваше мъчително. Полякът понасяше добре пристъпите на болестта. Когато първите зари на

утрото плъзнаха на изток, у нас просветна плаха надежда.

Към десет часа температурата на болния спадна. Дотогава за нас нямаше по-скъп предмет от термометъра. Неговият тъничък стълб отбелязваше живота на Ян. Блясъкът на живака беше блясък на надеждата...

Към обяд Ян се раздвижи. Щом отвори очи и ме видя, помоли другите да излязат. След като двамата неохотно напуснаха кабината, Ян ми каза с безстрастния си глас следното:

— Виж, Анри, явно серумът беше слаб. За мен нямаше съмнение, че те страдат от шарка. А нашият серум е безсилен срещу такава остра форма на страданието. Трябваше по-мощен. Те можеха да бъдат спасени само от серум, приготвен от кръвта на човек, преболедувал тяхната болест. Премислих всичко. У нас съществуват много по-големи съпротивителни сили. Следователно моят организъм щеше да се справи с болестта. Това не беше риск, нали? Пък и аз бях убеден, че ще успея. Прелях си от тяхната кръв. Моята кръвна група е нулева... Страхувах се само да не би да не се заразя. Но вирусът излезе много активен. Изобщо той е... един енергичен вирус! — Ян се усмихна. — Затова те помолих да не ми инжектираш никакви антивирутици. Болестта трябваше да се развие естествено, организъмът ми трябваше да се справи сам. Сигурен бях, че ще оживея. Снощи се изплаших малко, но сега съм вече напълно спокоен.

Не казах нищо. Сграбчих го в прегръдките си и дълго останахме така — вкопчани един в друг. Нямаше какво повече да си кажем. Нямахме и сили да се разделим...

1 НОЕМВРИ.

Ян оздравя. Ян оздравя и цялата вселена се промени. Ян излезе пълен победител. Болестта се разви точно тъй, както предвиди той. След като мина първата тежка криза, състоянието му започна бързо да се подобрява. На третия

ден вече можеше да става от леглото и да приема по-лека храна.

Има ли смисъл да описвам радостта ни? Ще се съмнява ли някой, че Александър плачеше като дете, след като две нощи поред не бе мигнал, свит като вярно куче до леглото на болния. А Поли? Той, разбира се, изпадна в невъобразимо въодушевление. Вършеше серия от глупости. Накрая намери някаква книга на Ян и започна да му чете. Запъваше се на всяка дума — та той съвсем не знаеше полски, познаваше само буквите. А това, което излизаше от устата му, беше толкова различно от стиховете в книгата, че дори невъзмутимият Ян не издържа и закрещя да изнесем навън този полудял физик. Поли тържествено се закле, че ще научи цяла ода на полски.

Радостта ни!... Четирима души, намерили отново сили да живеят на милиарди километри от хората...

Приготвихме серум от кръвта на Ян. Сега или никога трябваше да успеем. И пак тръгнахме към кристалната пещера. Тревожеше ни загубеното време, едва ли онези болни бяха останали живи. Но на другите можеше да се помогне. Все пак това бе някаква утеха.

Входът на пещерата беше отместен, а вътре владееше пълна тишина.

— Ехееей! — провикна се Поли.

Викът заглъхна самотен, повтарян дълго от ехото. Озърнахме се озадачени.

— Отишли са си — каза Ян. — Избягали са.

Къде?... Защо?...

Дълго се лутахме из лабиринтите. Навсякъде откривахме следи от хората — съд за вода, остатъци от плодове, светилници, предмети с неизвестно предназначение. В дъното на пещерата вниманието ни беше привлечено от една широка ниша. Тя се различаваше от всички други. На пода се виждаше постеля от мъх, покрит с кожа.

— Вижте! — каза Поли. Той държеше прозрачна пластина, колкото човешка длан.

— Слюда — казах аз.

— Да, но върху нея има знаци.

Действително върху слюдения лист личаха знаци и фигури.

— Я да го видя! — заинтересува се Ян. Той внимателно разгледа листа и каза: — Това е писменост.

— Писменост?

— Да, няма никакво съмнение.

В това време Александър, който изследваше другия край на нишата, подсвири с уста. Отидохме при него. На стената бяха издълбани няколко разкривени фигури и множество линии.

— Карта — каза задъхано астронавтът, — географска карта.

— Ако се поразтърсим, сигурно ще намерим и атлас — присмя се Поли.

— Подигравай се ти, но я погледни тук! Ето с тези знаци са означени четирите географски посоки. Това са океаните, а това тук — континентите. Съгласни ли сте?

— А това кръгче? — попита язвително Поли.

— Сети се сам де!... Тук се намираме ние — каза тържествено Александър. — Ясно? На остров. Ние сме попаднали на остров. Ако се замислите малко, ще си припомните, че и ветровете тук говорят за същото.

— Тогава квадратчетата — казах неуверено аз — са... са градове.

— Точно така.

— А това там — Поли посочи с ръка най-голямото квадратче — е Лондон.

— Но защо, ако това наистина е нашият остров, на него не са означени селища? — обади се Ян. — Нали има население?

— Да не мислиш, че нашите познайници са начертали това тук? — каза Александър.

— Решително — не! Тяхното обществено развитие не допуска...

— Достатъчно — прекъсна го астронавтът, — хайде сега да умуваме заедно. Аз мисля така: — Писмеността не е тяхна, картата също не е рисувана от тях. Тази ниша се различава по наредба от останалите. Случайно ли е всичко това?... Значи тук е живял друг човек, по-различен от племето, което познаваме. Той е разбирал от географски карти, той е владеел и тази писменост. Този носител на някаква по-висша цивилизация е бил следователно пришълец тук. Защо е дошъл, кога, как — не знам. Но за него местното население е представлявало нещо като туземци. Бил е изглежда на почит сред тях, вижте на какво централно място се намира неговото жилище! Той е...

— Той е начертал триъгълниците пред кораба! — извика Поли. — Кой друг би могъл да знае геометрия, освен него?

— Правилно.

Действително тези мисли не бяха лишени от логика.

— Но защо не се обади повече? — попита Ян. — И къде е сега?

— Страхувам се, че тъкмо той първи дойде при нас — казах аз. — Като по-цивилизован от другите, той се е претрашил да потърси помощ от нас, когато е започнал пристъпът на болестта. Уви, пред нашия праг силите му са се изчерпали и той умря, без да успеем дори да се разберем... Остава все пак да узнаем какво е търсел при местните жители този човек. И още по-важно — откъде е дошъл...

— И с какво е пристигнал? — допълни Поли.

В този миг Ян изплашено извика:

— Вижте!

Прожекторът му осветяваше една човешка фигура. Неподвижно застинала сред кристалните стени на пещерата, тя наподобяваше мраморна статуя. На пода се виждаха две тела. Познахме ги, щом наближихме — нашите стари познати. Бащата лежеше на пода и се бореше със смъртта... Едно от децата се беше отпуснало до него и само очите му проблясваха в мрака.

Нашето момче ни позна, но не прояви ни най-малък признак на вълнение. Остави ни да действуваме, без да помръдне от мястото си. Може би изпълняваше някакъв религиозен обред или мислеше, че всичко е загубено...

Инжектирах серум и на двамата. Дано не беше късно. Но ще издържат ли, докато лекарството започне да действува?... Не биваше да ни се изплъзне мигът, в който все още животът е господар... Не биваше... в никакъв случай... За да го задържим, трябваше да влеем сила в сърцата на болните.

За щастие носех всичко необходимо за поддържане на сърдечната дейност. С треперещи ръце поднесох спринцовката към гърдите на бащата. Ще понесе ли сърцето на този човек нашите сърдечни лекарства?... Науката казваше — да! Но земната наука... Лесно е да се мисли, че знанията имат универсална стойност. Лесно е да се създават вселенски хипотези. Аз самият вярвах във всеобхватността на научното прозрение. И все пак в този миг ръката ми потреперваше.

Иглата проникна под кафявата кожа. Оставаше да се натисне малко по-силно и танталовото острие щеше да проникне в гърдите. Тогава почувствувах, че не ми достигат сили да го сторя...

Погледнах към Поли — той стоеше с наведена глава. Александър държеше ръката на детето, сякаш искаше да му влее от собственото си здраве. Само светлите очи на Ян не се отделяха от моите. Бавно, като че ли обмисляше движението си, той ми кимна с глава.

Натиснах. Тялото трепна едва забележимо. Течността от спринцовката навлезе в сърцето...

Човекът издържа. Така и трябваше да бъде. Така повеляваше науката...

За детето не се поколебах. И при него всичко мина леко. Но оставаше най-главното, което ни очакваше на тази планета, за да се превърне в смисъл на усилията и съществуването ни — пълната победа над тяхното страдание. Малкото момче не биваше да остане сирак. Ние

виждахме в очите му какво искаше от нас и щяхме да го направим. Наше малко приятелче, та ние те познаваме още от Земята! Ние сме те срещали много пъти и винаги сме спирали пълен с обич поглед върху теб. Ти не си нищо друго освен едно дете, дете на хората, дете, което се нуждае от грижа и закрила...

Мина един напрегнат ден, изтече безсънна и нощта. В състоянието на нашите болни промяна не настъпи. Това беше добър знак — бавно, но сигурно серумът започваше борбата. Като опитен борец, който не губи напразно сили в първите схватки. На сутринта температурата им спадна. Детето пое храна. Дойде в съзнание и бащата. И Роберт започна да се усмихва. В очите му плъзна закачливият пламък, който правеше от Поли — Поли. Александър се засуети насам-натам, спираше се при нашето момче, потупваше го по рамото. А Ян прие образа на сфинкс — показател, че е в отлично настроение.

Оживи се и момчето, което до сутринта не напусна своя скръбен пост. По едно време то изчезна някъде и скоро се върна с голям наръч треви. Измъкна под дрехата си едно кокалено острие и започна да кълца растенията. След това заля образувалата се зелена купчина с някаква масловидна течност и взе усърдно да меси.

— Май ще бъдем поканени на обяд — отбеляза Поли.

Не се беше излъгал. Нашият приятел раздели на четири зеленикавата каша, изсипа я в блюда от тъмен камък и ни покани с жест.

Сместа миришеше приятно, но устните ни отказваха да я погълнат. Александър геройски се справи със задачата, но Ян изостана застрашително. Той просто би изхвърлил всичко, ако не бяха подигравките на Поли.

Надвечер болните заспаха дълбоко. Това бе сън на оздравяващия. Сън на изтощения, но победил вече човешки организъм. Бяхме щастливи. Серумът излезе посилен от вируса.

Едва тогава умората надделя и у нас. Ян, Александър и Поли се проснаха върху меките постели, които момчето

ни приготви, а аз поех първата смяна от дежурството.

Момчето също не заспиваше. Не проумявах как това малко същество издържа толкова дълго без сън, може би трета нощ.

— Спи, момче — казах аз.

То ме погледна изразително.

— Спи! Спи! — повторих няколко пъти, като затварях очите си. — Спи!

То каза нещо на своя език, като не спираше да ме гледа. Протегнах ръка и го погалих по главата. А то се сгуши в мен, както би сторило всяко земно дете, когато е жадно за ласка. Прегърнах го, без да мисля колко невероятен е този миг. Всъщност всичко беше тъй естествено — където има хора, трябва да има и топлина...

6 НОЕМВРИ.

Болестта отстъпи. Но каква бе изненадата ни, когато една сутрин не заварихме нашите болни. Бяха изчезнали — без следа, без предупреждение. Да си призная, такова нещо не очаквахме. Тръгнахме си огорчени към кораба, сякаш се бяхме разделили не както трябва с най-близки хора.

— Не виждам защо трябва да се тревожим? — каза Ян. — Това е необичайно, даже обидно за нас. Но ние нямаме право да се сърдим, защото съвсем не познаваме обичаите им. Изпълнихме своето задължение и толкоз. Сега ни предстои още много работа. По-важно е другото, че хипотезата се потвърди. В края на краищата тя е научно предвиждане, а не трактат върху нравите и гостоприемството.

— Прав си — казах аз, — но къде са отишли все пак?

— Това не ме интересува — отвърна полякът. — Тяхна си работа!

— Лъже, както обикновено — обади се Поли. — Не го интересува, а си навира в кръвта цели дузини вируси и гълта разни кошмарни каши. Ти си междупланетен мошеник, Ян!

Прибрахме се и след като се нахранихме до насита със земни лакомства, седнахме да обсъдим какво ни предстои. Александър предложи да напуснем острова и да се отправим към означените на картата населени места. Привлекателна идея, но трудна за осъществяване. Нямахме с какво да преминем морето. Ако не се беше случило нещастieto, с помощта на два малки двигателя нашият кораб се превръщаше в удобна пътническа ракета. Но сега бяхме изпаднали в състоянието на космични робинзоновци — благодарно положение за писателите, но твърде неприятно за героите им.

— А как се е добрал дотук човекът от голямата ниша?

Във въпроса на Александър прозираше нескривана надежда. Нали човекът, който знаеше геометрия, беше достигнал острова с някакъв плавателен съд. Може би той не бе унищожен и ние трябваше да го потърсим. Според Александър, морският бряг не беше далеч, на не повече от стотина километра.

— Ян, ще проумееш ли нещо от знаците върху слюдения лист? — попитах аз. Желаех да научим предварително част от неизвестното, към което се надявахме да поемем. Да си призная, малко се страхувах от него, въпреки че първата ни среща с хората от тази планета премина така гладко.

Филологът се замисли.

— Електронният механизъм може да систематизира за няколко минути всички знаци, но необходим е ключ за разгадаването. Къде да го търся? Слюдената пластина говори само за няколко неща: първо — че има богати залежи от минерала, второ — че хартията е непозната тук; и трето... Третото е най-важно — те нямат букви.

— Как така?

— Като старата китайска писменост.

— Драги филоложе, а ние може би не знаем как са писали древните китайци — каза язвително Поли. — Не смяташ ли...

— Всеки знак означава понятие.

— Имаме ли полза от това? — осведоми се Поли.

— И да, и не. Ако пластината беше изписана с непознати букви, щяхме да узнаем две трети от азбуката им, но отделните звуци, изразени символично с буквите, нямаше да ни подсказват нищо. В нашия случай е обратното — всеки знак означава понятие. Но затова пък ние притежаваме нищожна част от символите, с които те си служат.

— Ни тъй, ни тъй — обобщи Александър.

— Ако някой ни обясни най-често срещащите се знаци, електронната машина ще открие общите елементи и ще успее да преведе задоволително тяхната писменост.

— Значи трябва ни учител или поне буквар — каза Поли.

— Да, защото в този случай дори и електронна машина не може да се мери с Тарзан.

— Какъв Тарзан пък сега? — недоумяваше Поли.

— Не знаеш за знаменития английски лорд Грейсток, човека, отгледан от маймуна? Не очаквах, Поли.

Физикът скръсти ръце и изду войнствено гърдите си.

— Той знаел само маймунски език — обясни невъзмутимо Ян. — Но нали бил лорд по произход, веднъж намерил в джунглата учебник по английски и веднага се научил да чете и да пише. Ще се съгласиш, Роберт, че това е във възможностите само на един англичанин.

Поли се изчерви, а ние се спогледахме усмихнати — веднъж и той да бъде поставен натясно.

— Чувай, Ян, нямало е такъв англичанин.

— Моля, моля, той е герой на цяла серия романи отпреди век и половина.

— А сигурен ли си, че авторът е бил чистокръвен англичанин? — измъкна се от трудното положение Поли.

— Да не е имал нещо славянско.

Ян се засмя от сърце.

— Не знам със сигурност, но задачата на Тарзан е била много по-лесна от нашата. Макар и в гората, той

притежавал великолепен учебник с картинки и под всяка картинка било написано значението ѝ. Ние нямаме такова кембриджко издание и ще трябва да се задоволим със слюдения лист.

— Трудна задача наистина — обадих се аз. — Страх ме е, че изобщо няма да разшифроваме писмеността им.

— Ако беше невъзможно, нямаше да бъда между вас — каза с достойнство Ян.

Разговаряхме, спорихме и се шегувахме до късно. А после дълго не можахме да заспим. Мисълта, че скоро ще се изправим лице с лице пред една друга цивилизация беше изпълнена с очарование и неизвестност и не ни даваше покой...

На сутринта ни очакваха нови вълнения. Насядали по пясъка, вън ни очакваха търпеливо най-малко стотина души. Гледахме ги изненадани. За първи път виждахме толкова много от местните жители на едно място. Щом слязохме долу, един възрастен мъж се изправи, извади от дрехата си няколко лъскави черни късчета и ги постави мълчаливо пред краката ни. После си седна на мястото. Стана втори, трети... Мъже, жени и деца идваха един след друг при нас и оставяха своите черни късчета. Когато се изредиха всички, пред нозете ни се беше натрупала цяла купчинка. Поли първи прояви любопитството си — взе едно от камъчетата и зяпна от учудване.

— Знаете ли какво ни подаряват? Нищо друго, освен чудесни каменни въглища.

С мъка сдържахме смеха си.

— Не ми е скъп подаръкът ти, скъпа ми е твоята любов — промълви Александър. — Те ни дават може би най-ценното, което притежават.

Трогнати и объркани, ние не знаехме какво да правим. В това време Ян извади слюдения лист и започна да го показва на всеки, внимавайки какво впечатление ще предизвика. Никой не прояви любопитство, в ничии очи не просветна знание. Когато стигна до бащата на нашето момче, той взе листа и извика нещо, обърнат назад. От

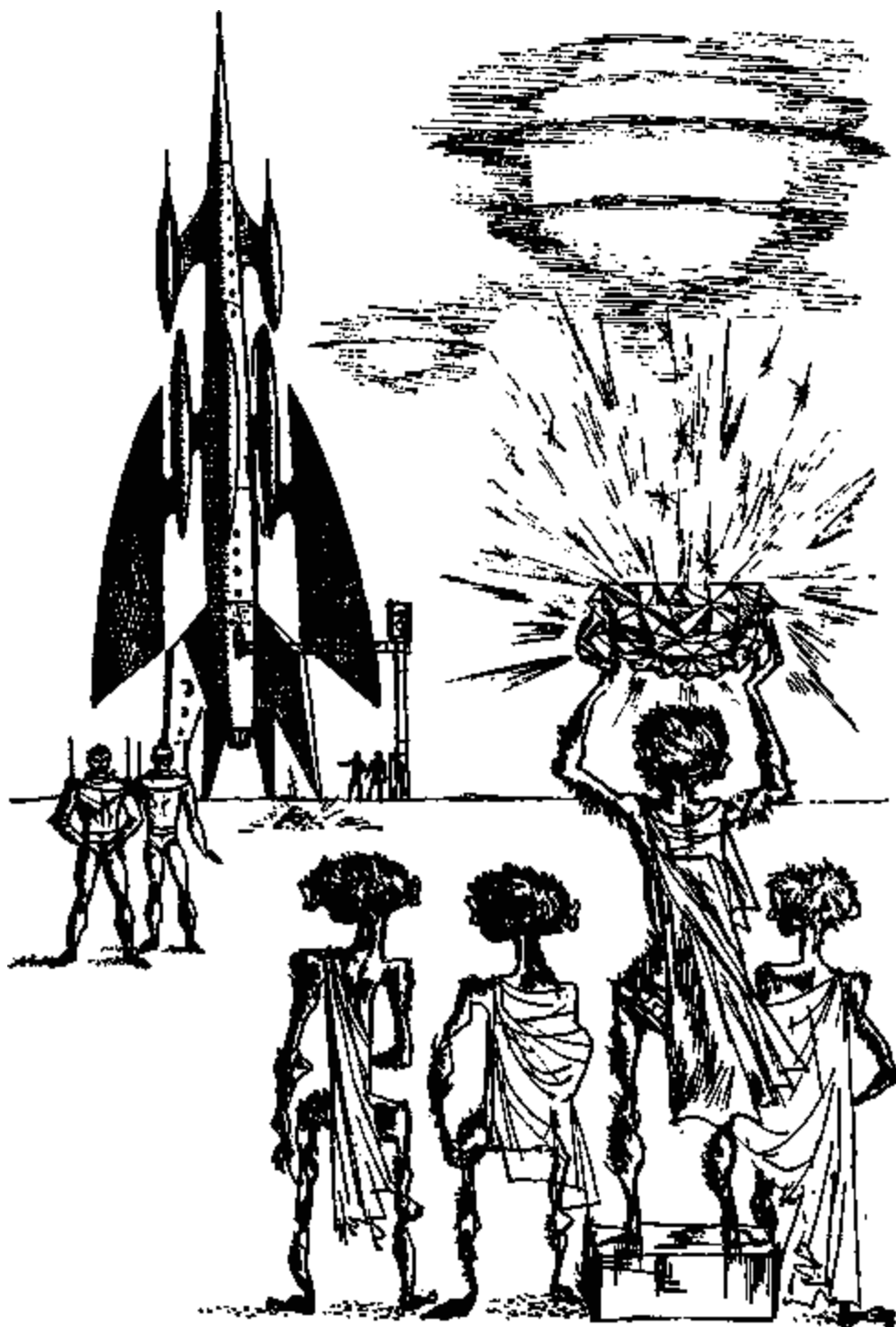
множеството се надигна момчето, което веднага хукна нанаякъде. Не чакахме дълго. С темпо, на което би завидял всеки атлет, момчето се върна, измъкна от пазвата си цял куп слюдени листа и ги подаде на Ян. Полякът изпадна във възторг. Той улови момчето за ръка и го поведе настрани, за да се наравда необезпокояван на това богатство.

Останахме само тримата. Трима души от Земята и стотина жители на чуждата планета. Те не си отиваха, седяха все така мълчаливи. Може би очакваха нещо от нас или желяеха да се разберем и вярвах, че ние ще измислим как... Тогава между нас сякаш се издигнаха като стена милиардите километри и столетията. Как да намерим общ език?... Две човечества, дали си среща тук, стояха, безпомощно онемели. Само мислите ни се стремяха едни към други, но и те се разминаваха по пътя си, не успели дори да се докоснат...

Изведнъж от звездолета се разнесе музика. Зазвучаха подземни стонове, сляха се в могъщо многогласие, извисиха се и затрептяха в простора. Огледах се изтръпнал и видях бледото лице на Александър да наднича от кораба. Ето кой беше пуснал музиката. А тя продължаваше да се разнася над пустинната равнина, обляна от лъчите на Епсилон. Тържествени акорди, сякаш изтръгнати от гърдите човешки сърца, се поднасяха на вселената. Звуците на орган се лееха над чуждата планета и разрушаваха преградите на Времето и Пространството. Музиката на Бах идваше в този миг, за да замени думите, които не можеха да кажат всичко...

Дръзвал ли е творецът на тази музика да мисли, че неговите прелюдии ще зазвучат между звездите? Ние, които присъствувахме на това чудо, чувствувахме, че полуслепият, изнемогващ от мизерия Йохан Себастиан е бил достоен за този миг. Неговата музика се носеше сега из космоса. Напуснала земните предели, тя в истинския, в най-реалния смисъл на тази дума се бе превърнала в небесна...

Обитателите на планетата слушаха смълчани и неподвижни. Дали звуците им казваха нещо?... Не искахме и да мислим за това. Те чуваха призива на земните хора и бяха длъжни да го проумеят, бяха длъжни поне да се опитат да го почувствуват. По лицата им не личеше нито възторг, нито недоумение. Те просто слушаха — внимателни и замислени, но не безразлични. Това беше достатъчно...

Когато последният тон заглъхна, всички останаха на местата си, само същият старец, който първи ни поднесе своя дар, се надигна. Понесе се сдържан шепот. Със звънлив глас старецът произнесе някакво нареждане на

своя напевен език, след което двама бързи като елени младежи се понесоха към пещерата.

— Ще видим нещо ново — пошушна Поли на ухото ми и се обърна към идващия Александър. — А ти беше гениален. Как ти хрумна за Бах?

— Просто така...

Скоро пратениците на стареца се върнаха. Единият държеше в ръце кристален съд, изработен във формата на многоъгълник, а другият — две кани, пълни с течност. Старецът пое съда, пристъпи към нас и го постави на пясъка. Стените на това дълбоко блюдо бяха съвършено гладки, прозрачни и блестящи. Бавно и тържествено, сякаш изпълняваше обред, старецът наля в блюдото бистра течност от едната кана, после внимателно отсипа няколко капки от втората. Капките се задържаха по повърхността и неочаквано започнаха да се движат. Докоснеха ли стените на съда, те се разбиваха на по-ситни капчици и скоро цялата течност се изпълни с безбройно много блестящи точки. Тогава старецът вдигна съда над главата си, за да се насладим на гледката. Светлинните лъчи обагряха малките движещи се точки и те искряха във всевъзможни краски, угасваха и пак светваха. На всички страни от кристалното блюдо се сипеха лъчи, които меняха цветовете си. Подобно на древен жрец старецът държеше високо над главата си това вълшебство на светлината. По лицето му играеше усмивка, очите му бяха изпълнени с радост и опиянение.

Ние им поднесохме нашето изкуство, те ни показваха своето...

9

Юли плесна с ръце.

— Колко интересно! Представяш ли си?

— Забележителен миг — усмихна се чичо Андри.

— Как мислиш, харесала ли им е нашата музика?

— Кой знае? От дневника не може да се направи такова заключение. И не трябва да се мисли, че най-сложното човешко изкуство може да се възприеме от хора, които за първи път чуват звуците на органа.

— Аз пък мисля, че те все пак са разбрали нещо. Иначе защо ще показват чудния си кристален съд?

— Да, разбрали са, че музиката не е свързана с някаква обикновена нужда. Доловили са, че тя води хората в някакъв друг свят. Той съществува и за тях. Не прелюдията на стария Бах е универсална и всепокоряваща, а стремежът към красотата, който я е създал. Него са доловили хората от планетата. Вечно и всеобщо е не самото изкуство, а онова, което кара човекът да го твори...

В този миг в стаята се разнесе напевен звън. Чичо Андри натисна копчето с надпис „телеграми“ и помещението се изпълни с един твърд и малко сопнат глас.

— Пристигам тази вечер — Северин. Пристигам тази вечер — Северин.

Юли пребледня, а чичото се изправи и започна да се разхожда.

— Сега ще стане всичко ясно! — промълви като че на себе си младият мъж.

— Но как ще го накараме да признае? — уплашено попита Юли.

— Какво?... Остави тази работа на мене. До довечера има достатъчно време да почетем още малко. Хайде...

10 НОЕМВРИ.

За първи път, откакто сме стъпили на планетата, щастието ни се усмихна истински. Ян успя да разбере значението на знаците върху слюдените листове. Това стана благодарение на момчето, което има вече име — Кирил. Не се усмихвайте! Нарекохме го така, защото той пръв ни посвети в тяхната писменост.

Всъщност хората от острова нямат писменост. Слюдените листове са на прищълеца. Той е живял близо година тук и по една щастлива за нас случайност решил да обучава Кирил. След неочакваната му смърт момчето прибрало и запазило цялата му „библиотека“. Познаваше около двеста знака, което беше достатъчно, за да програмираме електронната машина.

Разбира се, най-много дължим на Ян, който положи огромен труд. Методът му беше примитивен, но затова пък има успех. Ян посочваше на Кирил някой по-често срещащ се знак в слюдената писменост и не мириясваше, докато не узнае неговото значение. Забавно беше да ги гледа човек. Поли не се откъсваше от тях и примираше от смях пред непосилните мъки на Ян. За да обясни някое абстрактно понятие, филологът правеше цели представления — дишаше дълбоко, преструваше се на заспал, на мъртъв, на болен. А Кирил го гледаше с широко отворени очи и трогателно се мъчеше да разбере какво се иска от него.

— Ако продължава така — казваше Поли, — с края на тяхната граматика ще настъпи и краят на един полски филолог.

Но Ян беше неуморим. Той записваше гласа на Кирил, мъчеше се да му подражава, с часове се упражняваше в произнасянето на някой непривичен звук и накрая успяваше. Останалото беше лесно. За една седмица електронната машина систематизира всички общи знаци. Например вълнистата линия беше основата на вода, море, река, дъжд и пр.

И тъй една вечер електронният апарат преведе първия слюден лист. Разбира се, този превод се нуждаеше от осмисляне, на много места беше лишен от логика, но все

пак това бе първото ни проникване в цивилизацията на тази чужда планета. В листа се разказваше за хора, които живеят в голямо населено място. Тях ги грозеше опасност — думата страдание, болест, мъка, тъга се срещаше често, думата смърт — също. После следваше географско описание на нашия остров, споменаваха се за местното население, за пустинната равнина, за едно момче...

— Прилича на бележник — обади се Поли.

— Вярно — съгласи се Ян, — но между листовите има цял куп изписани от друга ръка.

— Какво пише в тях? — попитах аз.

— Описание на най-различни заболявания — каза Ян. — Покойният е бил лекар.

— Или хипохондрик — вметна Поли.

— Ти си почти прав, Поли. Той действително се е страхувал силно, но само от една болест — шарката. Заради нея е избягал тук. Търсел е спасение, но не го е намерил.

— И всичко това го пише на слюдата? — не повярва Поли.

— Не, разбира се. Кирил ми обясни някои неща. В страната на чужденеца върлувала епидемия и той избягал. Дошъл с още няколко души — едни измрели при пристигането, а двама се върнали обратно.

— Значи няма вече лодка — измърмори Александър. Поли пак се обади.

— Стига с твоите лодки. Само за това говориш.

— Мисля непрекъснато как да се доберем до континента.

— Все ще измислим нещо, Саша, бъди спокоен — казах аз.

На другата сутрин Роберт ме разтърси енергично.

— Доктор Нордстен, вие командир ли сте на този кораб или не?

Избъбрих нещо несвързано.

— Къде са Саша и Ян? — продължи възмутено Поли.

— Откъде да знам.

Двамата приятели бяха изчезнали. Нямаше ги в кораба, не се виждаха и из околността.

— И това ми било дисциплина! Анихилират, когато си поискат — мърмореше сърдито физикът.

Напразно се надявахме да се върнат. След около два часа Поли не издържа:

— Ще разрешите ли на вашия единствен верен подчинен да закуси. Не мога да ги чакам до утре.

Отидохме в трапезарията. Още от вратата Поли забеляза една бележка, която се подаваше под чинията му.

*„Отиваме до морето. Ще се върнем след седмица.
Не се безпокойте за нас!“*

Александър“

— Е, какво ще кажеш? Те хората отиват на плаж, а ние ще стоим цяла седмица да пазим къщата. Няма що! И ти се противиш, като разправям, че славяните по начало са анархисти. — Последва изискана реч за дисциплината и задълженията на екипажа.

— Да не отричаме поне, че това разузнаване е умно и необходимо — прекъснах го аз.

Физикът махна с ръка и се отправи към задната част на звездолета. Изглежда истински се разсърди. Цели два дни не проговори, а накрая избухна:

— Ако искаш да знаеш и на мене ми се ходеше до морето. Тъкмо смятах сам да предложа. А те ни изиграха най-подло! Дано поне им се подбият петите!

— Роберт, ти си дете в най-точния смисъл на тази дума — казах аз.

— Възможно е, драги, възможно е... Аз съм невинен младенец...

— Работата е там, че си невъзможен. Вместо да хленчиш, прави нещо полезно! Така и времето ще мине незабелязано.

— Колко е умен, наистина! — изръмжа Поли и млъкна.

21 ноември.

Изтичаше осмата вечер, откакто Александър и Ян тръгнаха. Вече се безпокояхме. Поли целия ден драска нещо на едни листчета и беше в ужасно настроение. Когато го попитах с какво се занимава, заяви, че съставял ребуси за туземците. И тъкмо бях решил да се скарам с него, ей тъй, за да се разсея, отвън долетяха гласовете на Ян и Александър.

— Обиден съм, да знаеш! Не искам да ги видя — каза Поли и се завтече да се прибере в кабината си, но като мина край входа на кораба, неочаквано свърна и изскочи навън.

— Кретени, смахнати пешаци, блуждаещи кванти — възторжено ругаеше кембриджкият физик.

Изморени, потни и доволни, Александър и Ян се изкачиха по стълбата. Зад тях безшумно пристъпваше Кирил.

— Нали не се сърдиш, Анри — малко гузно ме погледна Саша.

Вдигнах рамене.

— Сърдя се, но по това — после. Първо разказвайте!... Ян, какво ти е на крака?

Ян се усмихна:

— Пострадах.

— Ухапа го „заек“.

— Да беше те изял — жлъчно подхвърли Поли, — но изглежда, че е имал вкус.

— Изглежда — усмихна се пак Ян, — но този приятел имаше и зъби освен това, на които би завидял всеки земен крокодил. Както ходехме, кракът ми хлътна в някаква дупка. Усетих, че настъпвам нещо подвижно и след миг извиках от болка. Да си призная, ужасно ме заболя. Секунда по-късно животното изскочи от дупката и побягна. Саша се втурна да го гони, но...

— Но много скоро се отказах — рече Александър, — защото „заекът“ се спря и ми се усмихна, показвайки тъй недвусмислено зъбите си, че ми се обърна сърцето.

— Ама чакай, той не може да бъде хищник — казах аз.

— Гризач е, по всичко личеше. Дори и по следите от ноктите му, които беше оставил за спомен по крака на Ян. Само че много едър. В дупката му намерихме от онези картофи.

— Анри — обади се Поли, — отбележи в своя дневник, че на планетата съществуват гризачи, които ядат картофи и филолози!

— Загубил си всякакво чувство за мярка — рече Александър.

Поли се опита да възрази, но, кой знае как, се въздържа и примирено попита:

— Добре, добре. Кажи сега за морето! Видяхте ли го изобщо?

— Да. И трябва да призная, заслужаваше да изминем толкова километра път. Когато стигнахме до брега, Епсилон залязваше... Не, това не беше залез... Имах чувството, че небесното светило изгаря във водите. Цялото небе пламтеше. А морето — тихо, тихо... Застинало в невероятен покой. Виждал си разтопена сплав, нали?...

— Сега ще издекламира някое стихотворение от Лермонтов, предчувствувам — промърмори Поли. — Лодки, имаше ли лодки, питам аз. Кораби, кръстосвачи, подводници. Аз съм англичанин, господа, и мене ме интересува корабоплаването като икономическа дейност.

— Успокой се, Поли! Имаше лодки — обади се Ян. — Имаше естествено и хора, на които принадлежат. Цяло племе.

— Какво племе? — попитах аз. — Казвайте по-скоро де!

— Тези хора — продължи Ян — се различават от нашите приятели. Живеят в колиби от кожи и някаква особена глина, която копаят от брега. Езикът им е подобен на тукашния, Кирил може да потвърди.

Кирил, който се беше свил смиренно в едно ъгълче, се оживи и изрече нещо на своя език.

— Сега вече всичко ми стана ясно — рече Поли.
— Впрочем как се събрахте с Кирил? — попитах аз.
— Ей така, без да го викаме. Настигна ни вечерта на първия ден. Бил разбрал, че сме тръгнали на път и веднага ни последвал, за да не сме сами.

Поли погали Кирил по главата.

— Е, и какво стана по-нататък?

— Най-интересно беше — подхвана пак Александър, — че хората край морето знаеха за нашето пристигане. Очакваха ни във от селото и щом ги наближихме, ни заобиколиха и тръгнаха безмълвно с нас. На вид те приличат на тукашните жители, само са някак по-будни.

— Естествено, жители на морска страна — подхвърли Поли.

Без да му обръща внимание, Александър продължи:

— Главният поминък им е рибарството. И ние успяхме да хапнем от тяхната риба. Само че те я ядат сурова и кълцана. Макар и дребна като кутрето ми, рибата е много вкусна.

— Сигурно има и едри риби — казах аз.

— Разбира се, но предпочитат дребната. Видяхме също и главата на някакво морско чудовище, която стърчеше на един кол точно по средата на селището им. Изглежда го обожествяват. Виж, такова чудо на Земята няма. Главата му е съвсем плоска, без очи. Живее много дълбоко, тъй разказват рибарите... А лодките на племето са изработени от кожата на други морски животни и от клони на дърветата...

— Чакай, чакай, какви дървета пък сега?

— Да, забравих... Климатът към морето се смекчава значително и растителността е съвсем различна оттук. Тя е пак нискостеблена, но много разклонена, с яки и дебели клони, които се преплитат по невероятен начин.

— Иглолистни растения ли?

— Иглолистни. Но иглите им са дълги по цяла педя и повече. А като отрежеш някой клон, започва да тече нещо като смола, само че виолетова. Втвърдява се сравнително

бързо и става като камък. Крайморските жители използват тази смола за всичко. Мажат и кожата на лодките си с нея, от което те стават като полирани и много здрави.

— Прощавай, Саша, но смяташ ли, че с техните лодки може да се предприеме едно по-далечно пътешествие?

— Мислихме и за това, Анри. Ще направим катамаран.

— Какво трябва да правим? — не разбра Поли.

— Катамаран, жалки потомъко на пирати! Една стара дяволия, благодарение на която лодките не се обръщат тъй лесно, както древните английски съдове. А туземците от Тихоокеанските острови са знаели устройството им още преди потопа. Няма да е трудно да го разбереш и ти. Предполагам, че имаш някакви смътни познания по център на тежестта и равновесието. Това се учеше по физика още в началното училище, нали?

Поли се почеса по тила.

— Я се откажете от тази идея — каза намусено той. — Няма да бъде много приятна такава разходка по море. Не мога да си представя хора от нашия век в ролята на жалки корабокрушеници как се люшкат по вълните и повръщат от морска болест. Що да не си стоим тук и да си пием чай с добродушните туземци? Може след време Ян да го изберат за жрец и тогава ще имаме наш човек в правителството.

— И това го казваш ти, правнук на славните британски мореплаватели!

— Всяко нещо с времето си, драги Саша.

— Не би тръгнал, макар че хората са безпомощни пред епидемията, така ли? — остро попита Ян, който беше взел нещата на сериозно.

Поли изсумтя.

— Добрият стар Роберт пред комисия на светите езуити!... Добре, отиваме! Но следващия път ще замина с вас на космично пътешествие до друга планета само ако я

напръските предварително с карбол! Поне едно нещо искам да знам — ще вземем ли Кирил с нас?

— Защо не — обадох се аз, — от преводач винаги има нужда.

Тогава Поли се изправи, поклони се вежливо и каза:

— Лека нощ, господа! И елате утре да ви татуирам по една котва на гърдите. А пък ако се окаже, че жителите на така наречения континент боледуват от някакви смъртоносни сливици, наемам се да им ги извадя безвъзмездно...

Решихме след два дни да тръгнем на път. Не знаем какво ни предстои — опасности, неуспехи, страдания. Не сме неуязвими храбреци, не притежаваме фантастични способности, нямаме всемогъщи оръжия, нито невероятни технически средства. Но ние ще се доберем до континента и до селищата на хората. Какви ще бъдат те? Островърхи дървени къщи? А може би каменни замъци? Не знаем нищо. Но вярваме, че с епидемията ще се справим. За начало ще вземем серум от кръвта на тукашните жители, а там ще приготвим нов от първите излекувани.

При тези хора ние няма да отидем само като добри самаряни. Нашата цел е по-далечна. Ние искаме да им предадем горчивия опит на нашите прадеди. Искаме да им помогнем, да ускорим техния напредък и да ги предпазим от ненужни страдания.

Поли казва, че първата му работа щяла да бъде да подложи на изпит всичките им професори. Няма ли знанията на земен първокласник, щял да ги уволни за лентяйство. А вчера ми донесе старателно съчинено от него заявление, в което настоява пред квартирната комисия да му се предостави най-голямата сграда в първия град, който достигнем по пътя, за физико-математическия факултет. Ако Ян се държи прилично дотогава, добави той, щял да му отстъпи една стая за нуждите на филолозите...

Отново е нощ над планетата, нашата последна нощ в кораба. Безброй звезди обсипват небето. Някога липсата на луна будеше чувство на самота и безнадеждност в сърцата

ни. После се научихме да откриваме Слънцето сред безкрая и така се чувствахме по-малко самотни. А сега?... Сега, когато тръгнем към континента, цялото племе ще ни изпрати. Ние ще оставим тук приятели. Те ще ни донесат от своите прилични на картофи плодове, които ние не харесваме, ще ни приготвят може би и от зелената каша, която Ян не успя да дояде в пещерата. Ще ни поднесат сигурно и от своите скъпоценни лъскави късчета, а ние ще ги вземем и ще им благодарим, макар че по-късно ще ги заровим някъде по пътя... Ще оставим спокойно и звездолета на острова, защото нашите приятели ще бдят над него.

И ще тръгнем...

Чичо Андри спря да чете и погледна часовника си.

— Охо, дори сме закъснели. Дядо ти може да дойде всеки миг.

— Страх ме е! — промълви момчето.

— Глупости! Само няма да бързаш и няма да задаваш никакви въпроси!

— Ами тогава как...

— Ще се издадеш, момченце, послушай ме! Професор Северин не е вчерашен. И тогава всичко ще бъде загубено.

— А защо дядо все пак е скрил дневника — попита Юли. — Никой няма да му прости, да знаеш. Това е... това е...

Лицето на чичо Андри се помрачи.

— Не осъждай никога прибързано един човек, Юли. Аз също недоумявам, но трябва да се потърпи.

След тези думи той прибра тетрадката в металическата кутия и тръгна към вратата.

— Отивам да оставя дневника.

— Не забравяй зелената крушка — напомни Юли.

— Добре, добре.

Юли остана сам. Главата му гореше от напрежение. Не знаеше как ще погледне дядо си в очите. Какво ще му каже?... Ами другите деца? Как ще го гледат те, когато разберат всичко?... „Ето го внука на професора, дето скрил дневника!“

Не, Юли не можеше да преживее този срам. Тогава?... Не е ли по-добре да остане скрита цялата загадка?...

За първи път в своя живот едно момче чувствуваше какво е голяма отговорност. За първи път то се виждаше изправено пред мъчителна трудност. В сравнение с преживяното от екипажа, който е на чуждата планета, неговото беше дреболия. И все пак Юли се вълнуваше, изпитваше един неясен трепет, чувствуваше се обвързан в нещо значително. Може би това разбираха големите под „възмъжаване“? Не било лека работа! Не е като да си правиш шеги с

телевизионния техник или пък нарочно да разваляш потенциометрите на Томи.

Юли скочи от леглото и се завтече към огледалото.

— Не изглеждам по-голям — каза си той и се изправи на пръсти.
— Дори и така.

Намръщи се, изкашля се предупредително и избоботи:

— Професор Северин... вие...

Какъв неприятен и тънък глас! Опита се да го направи по-дебел — нищо не излизаше. Тогава реши да стане мъдър — „Не бързай, ще ти дойде времето!“ Замисли се. Какво значеше точно изразът „Ще ти дойде времето!...“ Кога идваше това време? Изведнъж ли? И по какво се разбира, че е дошло?... После си спомни за момчето от планетата и въздъхна. Какви щастливи момчета има! Случва им се да преживяват разни интересни неща. А той си седи в къщи...

Изведнъж нова мисъл го озари — ами ако чичо Андри не посмее да каже нищо?... Или ако съжали баща си?...

— Няма да го бъде! — извика момчето и сви пестник.

— Кое няма да го бъде?

На вратата стоеше изправен висок, съвсем побелял човек. Лицето му беше строго, белите му вежди засеняха очите, а косите му бяха дълги и гъсти. Винаги старият Северин беше будил страх у внука си. Неговият остър поглед, сухият му рязък глас и отсечени движения сковаваха момчето. А сега на Юли се стори, че сивите очи проникват направо в душата му и виждат всичко.

— Дядо, дойде ли си вече? — едва успя да промълви той. — Много... Ама със звездолет ли?

— С файтон! — отвърна троснато дядото и добави по-меко:

— Ела насам де! Какво си ме зяпнал такъв?

Юли пристъпи с наведена глава, а дядо му го щипна по бузата.

— Бил си болен, а?

— Нищо ми няма вече.

— Така е. Ти не си дете като дете, а парников зеленчук. Разправям му аз на баща ти, но може ли да влезе нещо във вакуумираната му глава.

Юли мълчеше.

— Къде са?

— Кои?

— Обитателите на този дом.

— Само чичо Андри е тук.

— Аха — сбърчи вежди професорът, — значи е успял да довтаса. Не вярвах, че ще уредят толкова скоро всичко.

Юли не разбра за какво става дума, но предпочете да не задава излишни въпроси.

— Какво има на Луната? — попита той, колкото да поддържа разговора.

— Прахоляци — отвърна професор Северин и се отпусна тежко на един стол. Юли отново усети, че острият му поглед го следи изпитателно.

— Виждаш ми се нещо така...

— А не, нищо ми няма — заекна момчето и почувствува, че се изчервява.

Изведнъж Юли въздъхна облекчено, беше влязъл чичо му.

— Добре дошъл, татко!

— Значи докато ме няма, вие действувате, а? — каза вместо отговор дядото и протегна ръка.

Юли отвори очи в очакване да се случи нещо страшно. Професорът зърна уплашения му поглед и избухна:

— Какво му става на това дете, бе?...

— Изморен си, татко, затова всичко ти се вижда по-особено — каза чичо Андри.

— Та да си дойдем на думата — продължи професорът. — Петдесет години разправам, че нищо няма да излезе от тая работа. Не сте прави, да знаеш. Напразно губите сили и време...

Чичо Андри поклати глава.

— Не си успял да ме убедиш.

— Съжалявам, че така много приличаш на мен. Главата ти е твърда като борид. А от вашата теория има толкова полза, колкото от вода на прах.

Юли наостри уши.

— Това не е само твое мнение — спокойно каза чичо Андри. — И други са против.

— Слава богу, че на този свят има и други умни хора — каза дядото. — Вашата теория за сходството е пустословица. Халюцинация! В нея няма нищичко вярно.

— Вярна е! — без да разбере как, извика Юли. — Ти също знаеш това!

Старецът, който още не се беше преоблякъл дори от пътя, се изправи възмутен:

— А ти ще се научиш да мълчиш, когато говорят възрастните. Може да съм старомоден, но твоето не е възпитание. Ама че щуро дете!

После се извърна, махна сърдито с ръка и тръшна вратата зад гърба си.

Юли забеляза в очите на чичо си укор:

— Не биваше така.

— Защо? — упорито запита момчето. — Докога ще го оставяме да лъже?

— Ех, че си и ти... — каза чичо Андри и бързо излезе подир баща си.

Юли отново остана сам. Мъчеше се да бъде спокоен, да не мисли за станалото, но не можеше. Трябваше да предприеме нещо. С очите си видя, че чичо Андри не смее. Няма сили навярно да каже истината на баща си. А през това време Поли и доктор Нордстен, Александър и Ян очакват помощ, напразно се надяват... Не, това не можеше да се допусне. Не биваше да се остави така... Юли почувствува, че ще се разплаче. Само това липсваше. Той грабна края на завивката и изтри гневно първите сълзи. Очите му блеснаха заканително. Те ще видят!...

Момчето навлече дрехите си и тихо излезе от стаята. Скри се зад библиотеката в хола и подаде само главата си. Нямаше никой. Не се чуваше и никакъв шум. С бързи стъпки то се спусна към горния етаж. В коридора пак се огледа и изтича напред. Стигна вратата на кабинета. Натисна бравата и тя безшумно се отвори. Вътре беше тъмно. Момчето се спотаи зад едно кресло и притихна...

Когато свикна с мрачината, Юли започна да различава предметите. Погледът му се прикова в черната каса. Стори му се, че зеленото око се е втренчило право в него... Изведнъж той изтръпна — отвън се разнесоха тежки стъпки. Вратата се отвори, лумна светлина. Професор Северин бавно влезе в кабинета. Лицето му имаше свиреп изглед. Той седна на своя работен стол, обхвана главата си с две ръце и процеди през зъби нещо, което накара косите на Юли да щръкнат.

— Никога няма да простя на онзи проклетник Роберт Поли. Ама и моят глупак...

Няколко минути професорът стоя неподвижно със затворени очи, после въздъхна дълбоко и погледна към касата. Лицето му се оживи. Той бръкна в едно чекмедже и извади крушката от зелено стъкло, постави я на настолната лампа, заключи вратата и изгаси другото осветление. Последва леко изщракване. Радостно усмихнат, професорът се запъти към черната каса...

— Стой! — извика с разтреперан гласец Юли.

Старецът се извърна като ужилен.

— Какво търсиш тук? Скоро да си вървиш!

— Няма! — каза Юли и почувствува, че брадичката му се затресе. Професорът тръгна заплашително към него. Юли побледня, но не помръдна от мястото си. Погледна дядо си право в очите и каза:

— Знам какво има вътре.

Северин се обърка.

— Кой ти каза?

— Знам. И не само аз, чичо Андри също знае.

— Никой няма право да ми се бърка! — избухна изведнъж старият човек. — Никому не позволявам да ми се бърка!

— Но това, което правиш, не е честно! Не е! Не е!

— Слушай, момче, да не мислиш, че ще ти давам отчет за постъпките си? Я върви да спиш!

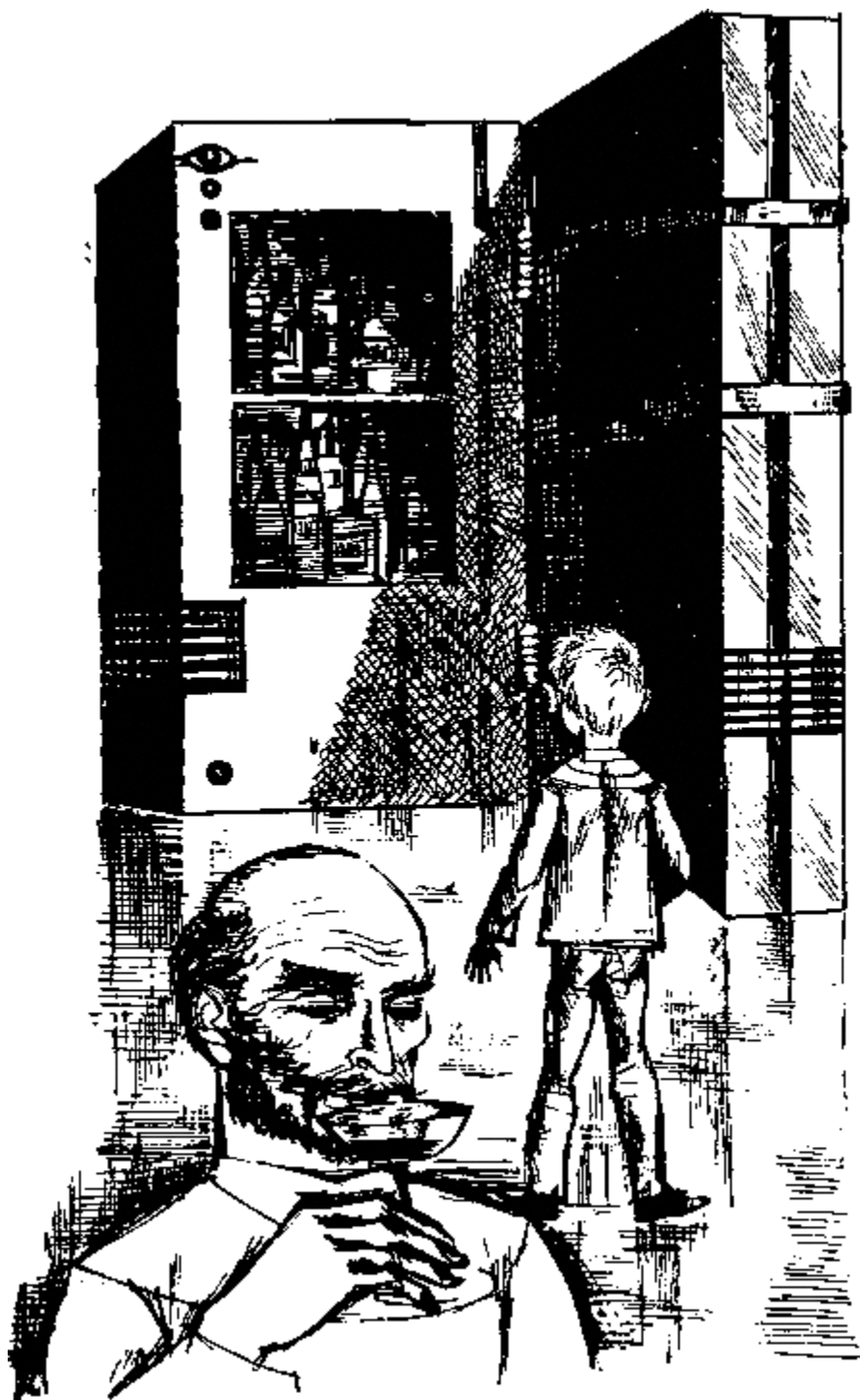
— Няма да мръдна оттука, докато не ми обясниш всичко!

— Да ти обясня? Аз, който съм на деветдесет и седем години? — Дядото избухна в нервен смях. — Докъде я докарахме!

— Да — каза твърдо момчето, — искам всичко да ми кажеш! Всичко!

— Добре тогава — изръмжа професорът и хвана внука си за ръката. — Ела! — Той го отведе пред касата, дръпна вратата и на висок глас започна да изрежда: — Ето, това е коняк, това е шампанско, а това се нарича ракия. Имам още вермут и мастика. Е, от какво ще пийне уважаемият гостенин?

Юли гледаше втрещен и не вярваше на очите си. Касата беше пълна с бутилки... Само с бутилки...

— Ти наистина си мръднал нещо — каза загрижено старият Северин и пусна ръката му. В същия миг Юли се втурна към вратата.
— Чакай! — извика дядото. — Залючена е!
Той дойде при вратата и я отвори, мърморейки:

— Ама и аз съм един изкуфял дъртак! Що ми трябваше на сто години да се крия?

Юли изтича по стълбите. Долу се сблъска с майка си, но продължи нататък, без да я погледне. Излезе на двора. В дъното на градината светеха прозорците на малката вила, в която отседаше винаги чичо Андри.

Пред вратата Юли спря, осенен от една мисъл. Надигна се на пръсти и долепи нос до стъклото на широкия прозорец. Край масата забеляза чичо си. Беше замислен и много затруднен, защото често се почесваше по тила и пъхтеше от напрежение. Юли зърна писалката в ръката му. А върху масата видя разтворена тетрадката с листа от синтетична хартия. И усети, че му се завива свят. Чичо Андри съчиняваше нова глава от тайнствения дневник!...

Едно объркано, отчаяно и обидено момче влезе в стаята си, заключи вратата и безутешно се хвърли в леглото.

— Юли, отвори! — чу се отвън гласът на майка му.

Момчето не помръдна.

— Юли, отвори ми! — прозвуча след малко развълнуваният глас на чичо Андри.

Момчето упорито притисна глава до възглавницата и даде воля на сълзите си...

Всичко, с което беше живял през последните дни, излезе лъжа, празна измислица. Нямаше нищо, нищо... Нито планета, нито доктор Нордстен, нито дневник, нито загадка. Светът отново беше скучен и обикновен. За да го забавлява, докато е болен, чичо Андри беше измислил цялата история. Беше я измислил хитро, но знаеше ли той колко е лошо да разбиеш на късчета изящната постройка на детската фантазия? Ако знаеше това, сигурно не би постъпил така. Една красива измама е пак измама, а от прелестта ѝ остава само пепел...

Юли престана да хълца и се обърна по гръб. Може би така беше по-добре — няма планета, няма експедиция, няма болни от страшната шарка. Професор Северин не беше извършил нищо непочтено и си оставаше добрият сърдит старец...

Но Юли?... Юли имаше свое място в цялата измамна действителност. Той беше обикнал едни хора, беше ги обикнал тъй, сякаш години е живял с тях, и сега тази обич пропадеше. Сега цяло кътче от сърцето му беше изпразнено и го болеше. Защото Юли не

знаеше, че добър мечтател е онзи, който бодро се завръща от страната на мечтите, както планинарите от своите върхове...

Цяла вечер Юли не отвори вратата на стаята си. Заспа с дрехите. А когато на сутринта отвори очи, блясъкът на слънцето заливаше отново стаята...

— Юли!

Гласът на неговата майка. Момчето отвори вратата и я прегърна. Нежната ѝ ръка го помилва по косата. Той се сгуши доволен в нея. Все пак всичко беше наред.

— Има много интересно предаване — каза майката.

Юли се намръщи.

— Не ме интересува.

— Грешеш — каза тя и включи телевизора. — Ето, гледай!

Юли погледна разсеяно към екрана.

— Драги зрители, намираме се на космодрума Титания, откъдето ще ви предадем интервю с членовете на космичната експедиция. След няколко часа започва първият в историята полет към друга звездна система. Експедицията се оглавява от прочутия биолог доктор Андри Северин.

Юли почувствува, че ушите му започват да парят.

— В експедицията участвуват още английският физик Роберт Поли, известният руски астронавт Александър Романович и един необичаен за подобни екипажи специалист — полският филолог Ян Разумовски...

Краката на Юли се подкосиха и той седна до майка си.

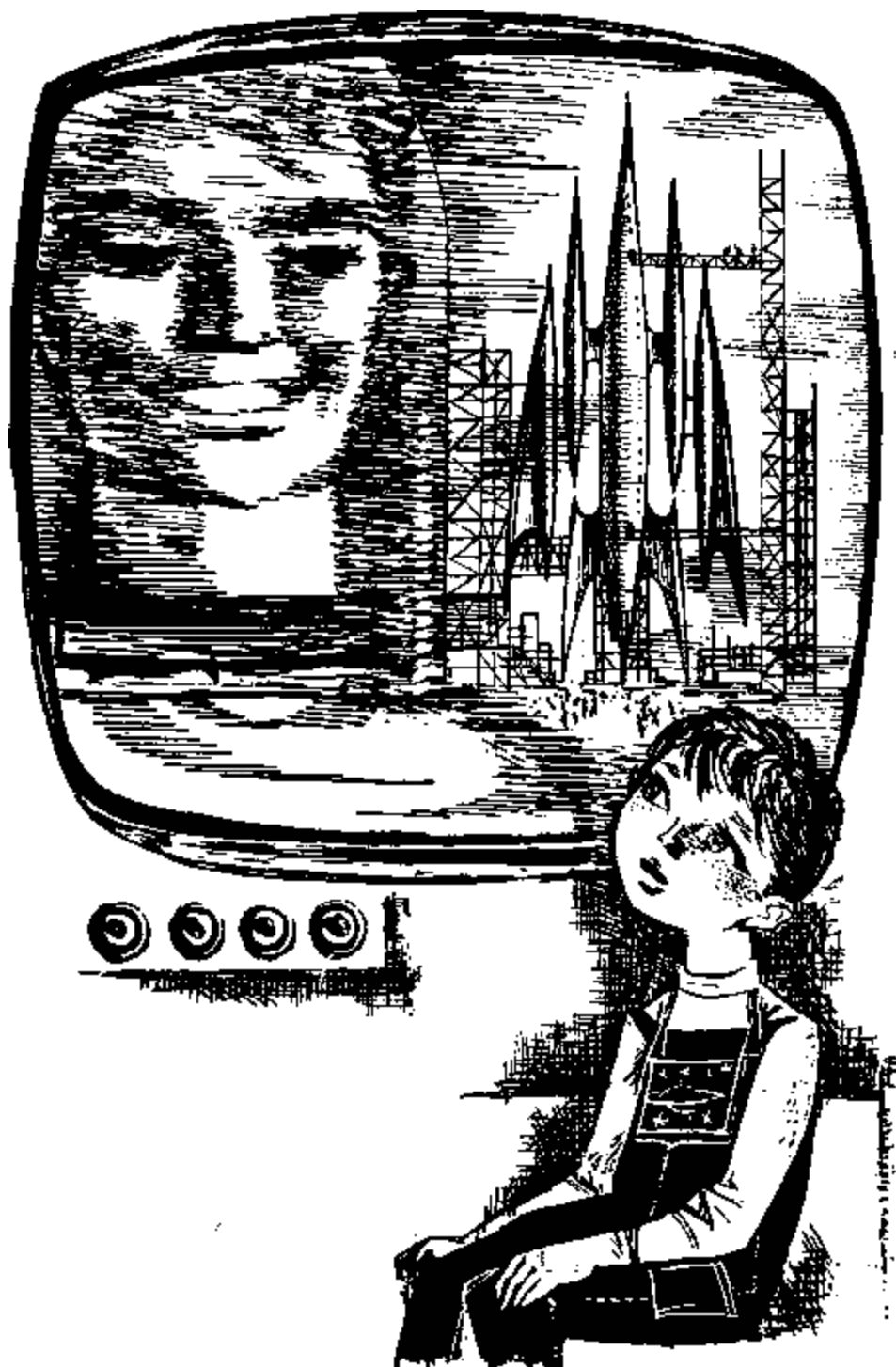
— Целта на експедицията е да достигне звездата Епсилон от съзвездие Еридан и да провери поддържаната от доктор Северин теория за сходството. Според тази теория, впрочем тя е все още хипотеза, на една от планетите около Епсилон има живи същества, подобни на земните, и (внимание, драги зрители) учените допускат, че може да срещнат и хора там. Хора от плът и кръв като нас. Трябва да ви съобщим също, че днес по предложение на екипажа бе извършено нещо като задочно кръщение на планетата. Тя ще се нарича Юлиус...

Юли не издържа и се хвърли в прегръдките на майка си.

— Впрочем, драги зрители, да дадем вече думата на нашите пътешественици. Представяме ви Роберт Поли — физик от Кембридж.

На екрана се появи образът на висок, много висок млад човек с вирнат нос и закачлив поглед. Той се усмихваше.

— Да, ако се не лъжа, това съм аз... Благодаря за вниманието. Чувствувам се отлично. Ако се интересувате от моята личност, обичам да пия чай, обичам до известна степен физиката и фейлетоните. Не искам да ви тревожа, но след няколко дни излиза от печат една моя книга, хумористична. Сега вече ви е ясно защо бързам да замина, нали?... Ако между зрителите се намира едно момче на име Юли Северин, то аз го моля да приеме моя поздрав. Как си, Юли? Всичко е добре, нали?

Образът изчезна от екрана.

Пред камерата застана широкоплещест, рус, здрав мъжага, чиито светли очи гледаха добродушно и открито.

— Александър Романович, бихте ли ни казали колко космически полета сте извършили досега?

Астронавтът се усмихна.

— Десетина, но как да кажа, в сравнение с предстоящия те са просто шега. Спокоен съм, защото звездолетът ни е с надеждна конструкция. От надежден материал е изградено и нашето отлично приятелство, на което също разчитам много.

— Нещо за вас?

— Какво да кажа?... Всичко ще бъде добре сигурно. Безпокои ме само бърливостта на Поли, но смятам да си взема повечко хапчета за успокоение. В крайна сметка малко памук в ушите върши почти същата работа. Това е всичко. А, щях да забравя: от няколко дни уча усилено казачок. Роберт смята, че на планетата ще ни се наложи да поиграем именно казачок, а аз съм бил най-подходящият му партньор по национални съображения. Както виждате — няма как!

След него на екрана се появи слаб, свършено рус човек, с изрязани като от длето черти на лицето.

— Какво ще кажете на нашите зрители, Разумовски?

Ян вдигна флегматично рамене.

— Не съм словоохотлив. Ако искате да чуете изискана реч, обърнете се към Роберт Поли. Той може да ви прочете и словото, което смята да произнесе на първото насекомо, срещнато на планетата...

— А как ви е самочувствието?

— Как ли? — Ян незабележимо се усмихна. — Като на мишка в телевизор.

Говорителят се засмя, а Ян използва това и се отстрани от камерата.

Ето го и чичо Андри. Той пристъпи напред и като се обърна към говорителя, започна:

— Моите приятели разказаха вече за експедицията и за всички нас... Бихте ли позволили на мене пък да споделя нещо с един мой приятел, пред когото се чувствам до известна степен виновен.

— Но, разбира се, доктор Северин!

Гласът на чичо Андри прозвуча дълбок и развълнуван:

— Юли, ти вече знаеш всичко. Прощавай за шегата, която си направих. Но сега може би разбираш, че това не е било само шега. Аз ти разказах всъщност онова, което мога да преживея, което очаквам да преживея, което е действително целта на моя живот. Вярвах във всичко, което ти говорех, затова то не беше лъжа. Позволих си в името

на забавността да украся и преувелича на места разказа, но, надявам се, ти ще ми простиш.

Ние няма да се видим много дълго време. Когато се завърна, ти ще бъдеш вече мъж — голям, умен, силен. Тогава ще продължим нашия разговор за мечтите. И аз ще ти разкажа за малкото момче, което се разплака за жителите на една неизвестна планета. Убеден съм, че мъжът, когото ще срещна, няма да се срамува от тези сълзи. Довиждане, мое момче!...

Екранът потъмня.

— Довиждане, мили чичо! — изхлипа момчето.

— Млък! Да не съм чул хълцания! Не стига, че синът се кани да обори собствения си баща, ами ще ме принуждават да слушам и подсмърчанията на внуците си!

Професор Северин се беше изправил до вратата и колкото и да се мъчеше да изглежда строг и сърдит, не успяваше...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.